

บทที่ 4

สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของ

ผู้ประกอบการธุรกิจหัตถกรรมสาขางานผ้าทอจังหวัดเชียงใหม่

จากการสำรวจลงพื้นที่ในอำเภอแม่ออน อำเภอคอกะเจ็ด อำเภอสารภี อำเภอสันป่าตอง และอำเภอจอมทอง เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการทางธุรกิจหัตถกรรมสาขางานผ้าทอตามโครงการวิจัยเรื่อง การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขางานผ้าทอของจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้เรียบเรียงตามเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มตัดเย็บสตรีพัฒนาบ้านดงหาดนาค (ธิดา)
2. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย (จิราพันธ์)
3. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตก (ทิพพา มณีใจ)
4. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มตุงนาบุญ (ประสาน โสภ)
5. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของพิจิตรผ้าฝ้าย (บวรกิจ เจียมเผ่า)
6. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็บปักถักร้อย
7. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มผ้าพื้นเมืองเหมืองแก้ว (มณฑนา)
8. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง (บุญศรี)
9. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น (จันทร์)
10. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังตวง (ศรีนวล)
11. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มสตรีสหกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรือง (ดารีย์ โอชะกุล)
12. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านเคื่องก (ประทุม)
13. ขั้นตอนการผลิตหัตถกรรมงานผ้าทอ

1. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มตัดเย็บสตรีพัฒนาบ้านดงหาดนาค

1.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณธิดา สุขสม อยู่บ้านเลขที่ 361 หมู่ที่ 7 ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับสูงสุดชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สถานภาพในหมู่บ้านคือ

เป็นสมาชิกในหมู่บ้าน มีสมาชิกภายในครอบครัว 3 คน รายได้หลักของครอบครัวคือ อาชีพค้าขาย รายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 30,000 บาทต่อเดือน และมีรายได้นอกเหนือจากอาชีพหลักคือ ทำสวน ลำไย มีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 10,000 บาทต่อเดือน

1.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ กลุ่มตัดเย็บสตรีพัฒนาบ้านดงหาดนาค ตำบล สบเตี้ยะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ มีประสบการณ์ในการทำงาน 8 ปี การทำงานหรือดำเนิน ธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการได้บริหารงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในการผลิตสินค้าผู้ประกอบการ ได้จัดหาวัตถุดิบเอง โดยซื้อมาจากหมู่บ้านใกล้เคียง วัตถุดิบที่จัดซื้อ คือ ผ้าทอ ในการออกแบบ ผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้า คือ ผลิตตามแบบของผู้ว่าจ้างและคิดค้นแบบเองทั้งหมด ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการคือ จะทำงานทั้งวันที่บ้าน (ตั้งแต่ 08.00-17.00 น.) ซึ่งมีสมาชิกภายในครอบครัวเข้ามาช่วยในการทำงานด้วยผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ผู้ประกอบการทำ อยู่ในปัจจุบันคือ 1) เสื้อเย็บมือทั้งตัว (ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 16 ชั่วโมง ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น ซึ่งจำหน่ายในราคา 690 บาทต่อชิ้น) 2) กางเกงเย็บมือ (ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 16 ชั่วโมง ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น ซึ่งจำหน่ายในราคา 690 บาทต่อชิ้น) 3) กระโปรงเย็บมือ (ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 12 ชั่วโมง ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น จำหน่ายในราคา 450 บาทต่อชิ้น) แหล่งที่จำหน่ายสินค้า ของผู้ประกอบการคือ ในงานแสดงสินค้าต่างๆ เช่น งาน OTOP งานของเชียงใหม่แบรนด์ เป็นต้น ในการประกอบอาชีพนี้ของผู้ประกอบการ เคยได้รับความช่วยเหลือในด้านการผลิต การจำหน่าย สินค้า ฯลฯ คือ พัฒนาชุมชนอำเภอและพาณิชย์จังหวัด สำหรับในการทำงานของผู้ประกอบการได้ ประสบปัญหา คือ ไม่มีตราสินค้าเป็นของตนเองและการออกแบบสินค้าไม่ได้รับความนิยมาจาก ผู้บริโภคและประสบปัญหาคือ ต้นทุนในการผลิตสูง

1.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่าย คือ ได้มีการประชาสัมพันธ์สินค้าในตลาดนัด และถนนคนเดินเชียงใหม่ ซึ่งไม่ต้องเสียค่าเช่าที่

1.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการได้เริ่มการผลิตสินค้าในปี พ.ศ. 2546 โดยเริ่มผลิตเสื้อเย็บมือก่อน และหลังจากนั้นก็เริ่มผลิตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เหตุูงใจในการผลิตสินค้ามาจากการที่ ผู้ประกอบการเห็นว่าในสังคมไทยเริ่มนิยมหันมาใช้เสื้อผ้าเย็บมือกันมากขึ้น ผู้ประกอบการได้ตั้ง สถานที่ผลิตสินค้าที่บ้านของผู้ประกอบการเอง เพราะใกล้ตลาดและสถานที่จำหน่ายสินค้า ข้อยเสีย ในการจัดตั้งสถานที่ประกอบการ คือ ไกลจากสถานที่ขายสินค้า กลวิธีในการผลิตสินค้าของ ผู้ประกอบการคือ เสื้อผ้าฝ้ายเย็บมือ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตคือ ผ้าทอมือ ขั้นตอนในการผลิตดังนี้

คือ นำผ้ามาสร้างแบบก่อน จากนั้นก็ตัดผ้าตามแบบที่ต้องการ หลังจากนั้นก็ทำการเย็บผ้าด้วยมือทั้งหมด เมื่อผลิตสินค้าเสร็จก็จะมีตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนส่งสินค้าให้กับลูกค้าอีกครั้ง ซึ่งสำหรับในการผลิตสินค้า 1 ครั้ง จะใช้เวลาในการทำ 1 วัน จำหน่ายสินค้าในราคา 690 บาทต่อชิ้น

ราคาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าคือ ผ้าทอมือ ราคา 80 บาทต่อเมตร โดยซื้อจากหมู่บ้านใกล้เคียง ในการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการนั้น จะซื้อคราวละไม่มาก เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกวัตถุดิบคือ จะเลือกสีและเนื้อผ้าเป็นหลัก สำหรับวิธีการเก็บรักษาวัตถุดิบคือ จะเก็บไว้ในกล่องพลาสติก ตลอดจนสินค้าของผู้ประกอบการได้รับการยอมรับคุณภาพจากหน่วยงานที่รับรองคุณภาพสินค้าคือ เชียงใหม่แบรนด์และ OTOP ในส่วนของสินค้าคงคลังที่เหลือในรอบปัจจุบันของผู้ประกอบการคือ 100 ชิ้น เป็นจำนวนเงิน 69,000 บาท ปัจจุบันผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าใหม่คือ เสื้อ กางเกงและกระโปรง โดยพัฒนามาจากสินค้าเดิม ซึ่งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีเหตุผลและแรงจูงใจมาจากการที่ลูกค้าแนะนำ สำหรับปัญหาในการผลิตสินค้าใหม่ของผู้ประกอบการคือ ช่องทางการจัดจำหน่ายมีไม่มาก

ภาพที่ 4.1 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัดเย็บสตรีพัฒนาบ้านดงหาดนาค

1.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

กลุ่มธุรกิจของผู้ประกอบการมีจำนวนสมาชิก 10 คน แบ่งเป็นสมาชิกภายในครอบครัวจำนวน 2 คน สมาชิกภายในชุมชนหรือลูกจ้างจำนวน 8 คน ในการผลิตสินค้าของ

ผู้ประกอบการคือ จะผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพื่อให้ได้ยอดขายมากที่สุด โดยสินค้าของผู้ประกอบการได้รับการถ่ายทอดมาจากสมาชิกภายในกลุ่ม กิจการไม่มีมีตราสินค้าเป็นของตัวเอง ในการตรวจสอบสินค้าก่อนจำหน่ายคือ ตรวจสอบความเรียบร้อยของตะเข็บที่เย็บ ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐ ชื้อไปเพื่อสวมใส่ ตลอดจนมีลูกค้าให้คำแนะนำเกี่ยวกับตัวสินค้าในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งผู้ประกอบการเองก็น้อมรับคำแนะนำนั้นและทำตามคำแนะนำนั้นบ้าง ผู้ประกอบการเคยมีการสำรวจอัตราค่าบริการสินค้าของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มหรือลดจำนวนการผลิต คือ ได้เพิ่มการผลิตสินค้าคือ เสื้อ และลดจำนวนสินค้าคือ กางเกง ในเรื่องของการกำหนดราคาสินค้านั้น ผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำหนดเอง โดยพิจารณาจากต้นทุนราคาสินค้า กำไรต่อชิ้นที่ผลิตสินค้า กำลังซื้อของลูกค้า คุณภาพสินค้า และราคาที่กำหนดนั้นได้คิดรวมกับค่าขนส่งแล้ว กลยุทธ์ด้านราคาในการเสนอต่อลูกค้าคือ เมื่อมีการสั่งซื้อสินค้าในจำนวนมากจะคิดราคาของสินค้าในราคาส่งให้ ปัจจุบันผู้ประกอบการมีช่องทางในการจัดจำหน่าย 1 แห่ง และมีร้านจำหน่ายสินค้าของตนเอง จำนวน 1 แห่ง โดยผู้ประกอบการมีการแบ่งรายได้ให้กับตัวแทนจำหน่าย คือ ขายสินค้าในราคาส่งให้และให้บวกกำไรเอาเอง การขนส่งสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ใช้วิธีการขนส่งแบบยานพาหนะของผู้ประกอบการและยานพาหนะของบริษัทขนส่ง ทางด้านการส่งเสริมการตลาด จะมีการแจกนามบัตร ส่วนทางด้านการส่งเสริมการขาย ถ้าผู้บริโภคซื้อสินค้าจำนวนมาก ก็จะลดราคาให้ ธุรกิจของผู้ประกอบการมีคู่แข่งขึ้นทางการค้าอยู่ 2 ราย และมีการแข่งขันในระดับหมู่บ้านจำนวน 2 ราย ตลอดจนเมื่อกล่าวถึงโครงสร้างองค์กรของคุณธิดา ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตร่วมกับสมาชิกภายในและสมาชิกภายในครอบครัว ซึ่งได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

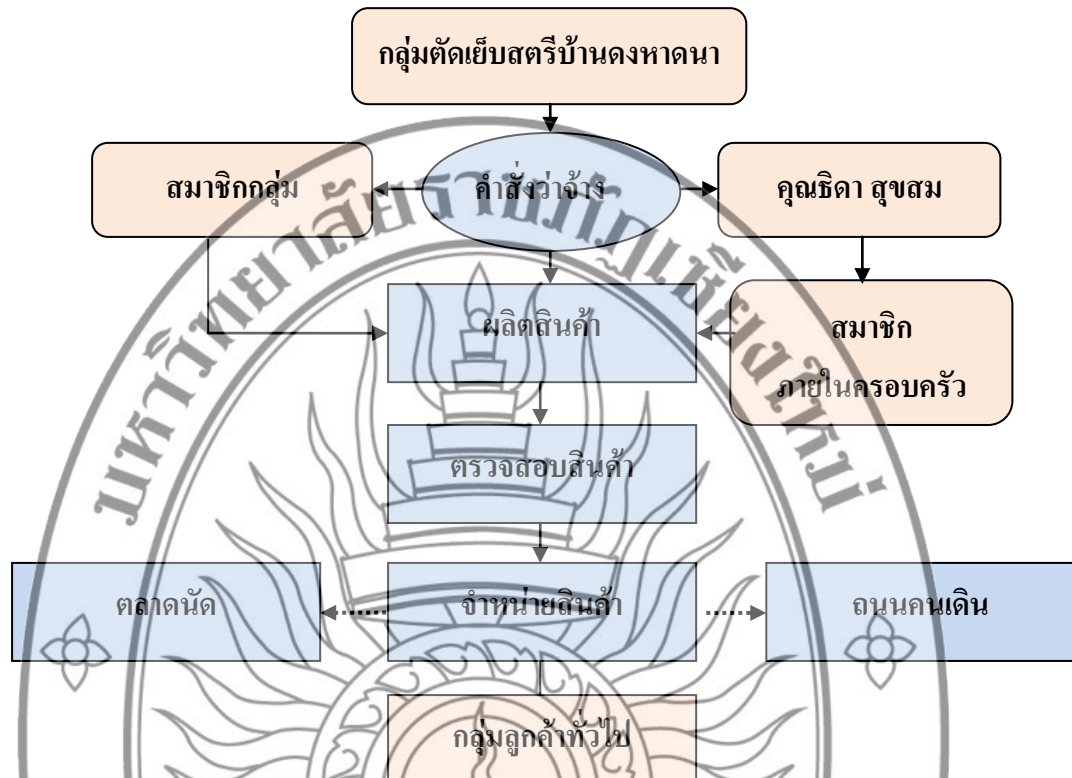
จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มตัดเย็บสตรีพัฒนาบ้านดงหาดนาค

ประเภทสมาชิกกลุ่มตัดเย็บสตรีบ้านดงหาดนาค	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณธิดา)	1
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	2
สมาชิกภายในชุมชน/ลูกจ้าง	8
รวม	11

ตารางที่ 4.1 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มตัดเย็บสตรีพัฒนาบ้านดงหาดนาค

ที่มา : ธิดา สุขสม, 2554 : สัมภาษณ์.

โครงสร้างของกลุ่มตัดเย็บสตรีพัฒนาบ้านดงหาดนา

แผนภูมิที่ 4.1 โครงสร้างของกลุ่มตัดเย็บสตรีพัฒนาบ้านดงหาดนา

จากแผนภูมิที่ 4.1 จะเห็นว่า ในการผลิตสินค้ากลุ่มตัดเย็บสตรีบ้านดงหาดนาของคุณธิดา เป็นการทำผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนขนาดเล็ก เมื่อได้รับคำสั่งว่าจ้างมา ก็จะมีการแบ่งงานให้สมาชิกภายในกลุ่มเท่า ๆ กัน หรือตามความสามารถของแต่ละคน โดยลักษณะในการทำงานนั้นจะมีลักษณะเป็นแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

1.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

ในด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ในส่วนตัวของคุณธิดาเองก็เห็นด้วยกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว โดยคุณธิดาและสมาชิกภายในครอบครัวรู้จักดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและมีการนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันคือ ยึดหลักการประหยัด ลดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในทุกด้าน ประกอบอาชีพสุจริต ยึดหลักความซื่อสัตย์ ความถูกต้องและความสุจริต ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันทางการค้า ใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียง และการปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ตลอดจนคุณธิดาได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินธุรกิจคือ ใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือต่างๆ ที่เน้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กิ๊พผ้า เครื่องปั่นฝ้าย และมีสำนึกในคุณธรรม

ความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้บริโภค เช่น ในการจ้างแรงงานจะจ่ายค่าตอบแทนตามจำนวนการผลิต (81-100%) มีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ประกอบการ เพื่อหลีกเลี่ยงต่อการเกิดภาวะหนี้สิน (61-80%) และเน้นการตอบสนองตลาดภายในประเทศและต่างประเทศเป็นหลักตามลำดับ (41-60%) เป็นต้น

1.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

ในปัจจุบันคุณธิดาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอที่กำลังจะสูญหาย ทำให้คุณธิดาได้สืบทอดงานหัตถกรรมท้องถิ่นประเภทนี้ไว้ ไม่ให้สูญหายไปและยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาสำหรับลูกหลานให้ได้เรียนรู้สืบทอดไปอีกด้วย โดยคุณธิดาได้รับการสืบทอดการทอผ้ามาจากคุณแม่ โดยในตอนแรกนั้นจะเป็นการสอนแบบบอกกล่าวและสาธิตให้คุณเป็นตัวอย่าง เมื่อคุณธิดามีความรู้ความเข้าใจในการทอผ้ามากขึ้นจึงได้ลองทอผ้าด้วยตนเอง ซึ่งในตอนแรกก็จะทอผิดทอถูกบ้าง แต่ด้วยความตั้งใจจริงของคุณธิดาจึงทำให้ผลงานผ้าทอที่ทำการผลิตออกมามีความสวยงามและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป ซึ่งในแต่ละครั้งที่คุณธิดานำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายตามสถานที่ต่าง ๆ ก็จะมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน โดยใช้วิธีการอธิบายขั้นตอนการทำ เพื่อให้ผู้สนใจ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปจะได้มีความรู้เกี่ยวกับผ้าทอมากขึ้น และทำให้คนรุ่นหลังอยากจะสืบทอดงานหัตถกรรมผ้าทอต่อไป

2. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย (จิรานนท์)

2.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณจิรานนท์ แก้วชมภู อยู่บ้านเลขที่ 204 หมู่ที่ 5 ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 36 ปี จบการศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี สถานภาพภายในหมู่บ้านคือ ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย มีสมาชิกภายในครอบครัว 6 คน รายได้หลักของครอบครัวคือ การทำผ้าฝ้ายและทำการเกษตร มีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 100,000-200,000 บาทต่อปี ครอบครัวของคุณจิรานนท์นั้น มีฐานะความเป็นอยู่ที่พออยู่พอกิน โดยยึดพื้นฐานการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นที่มีความพอเพียงเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ครอบครัวของคุณจิรานนท์ สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้เป็นอย่างดี

2.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย มีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้ว 10 กว่าปี การทำงานหรือดำเนินธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการได้บริหารงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในการผลิตสินค้าผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบเอง โดยซื้อมาจากหมู่บ้านใกล้เคียง สำหรับเหตุผลในการจัดหาวัตถุดิบในปัจจุบันคือ เป็นการนำวัตถุดิบที่มีอยู่มาผลิตเป็นผ้า ในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการออกแบบโดยได้ขอเสนอแนะจากผู้ว่าจ้าง คิดค้นแบบเองและออกแบบเป็นบางส่วน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการคือ จะทำงานที่กลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย โดยมีสมาชิกภายในครอบครัวเข้ามาช่วยในการทำงานเป็นบางครั้ง ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ผู้ประกอบการทำอยู่ปัจจุบันคือ ผ้าฝ้าย แหล่งจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการคือ ตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่น งานแสดงสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ในการประกอบอาชีพนี้ ผู้ประกอบการเคยได้รับความช่วยเหลือในด้านการผลิต การจำหน่ายสินค้าและด้านอื่น ๆ คือ พัฒนาชุมชนอำเภอและธนาคารเพื่อการเกษตร (ธกส.)

2.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่าย คือ มีการประชาสัมพันธ์สินค้าตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่น งาน OTOP เป็นต้น ซึ่งไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเช่าที่จัดงาน

2.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการได้เริ่มทำการผลิตผ้าฝ้ายก่อนและหลังจากนั้นก็เริ่มผลิตเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เมื่อผลิตสินค้าเสร็จก็จะมีตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนส่งสินค้าให้กับลูกค้าอีกครั้ง ผู้ประกอบการได้ตั้งสถานที่ผลิตสินค้าที่บ้านของผู้ประกอบการเองและกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย เพราะสะดวกในการจัดสรรวัสดุและวัตถุดิบในการผลิตสินค้า การขนส่งสะดวก ตลอดจนเป็นแหล่งแรงงาน ราคาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าคือ 1) เส้นด้าย 40/2 (ราคา 940 บาทต่อ 1 ลูก ชื้อจากจังหวัดเชียงใหม่) 2) เส้นด้าย 10/1 (ราคา 400 บาทต่อ 1 ลูก ชื้อจากจังหวัดเชียงใหม่) 3) เส้นด้าย เบอร์ 3 (ราคา 400 บาทต่อ 1 ลูก ชื้อจากจังหวัดเชียงใหม่) 4) เส้นด้าย 2 (ราคา 450 บาทต่อ 1 ลูก ชื้อจากจังหวัดเชียงใหม่) 5) เมล็ดมะเกลือ (ราคา 15 บาทต่อ 1 ลูก ชื้อจากชุมชนในหมู่บ้าน) ในการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการนั้น จะซื้อตามจำนวนคำสั่งว่าจ้าง สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกวัตถุดิบคือ ตามคำสั่งการว่าจ้าง ส่วนวิธีการเก็บรักษาวัตถุดิบคือ จะเก็บไว้ในที่ร่ม สินค้าของผู้ประกอบการได้รับการยอมรับคุณภาพจากหน่วยงานที่รับรองคุณภาพสินค้าคือ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับสินค้า 4 ดาว สินค้าคงคลังที่ยังคงเหลือในรอบปัจจุบันของผู้ประกอบการคือ 5-7 ชิ้น เป็นจำนวนเงิน 3,000-5,000 บาท

ปัจจุบันผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าใหม่คือ ผ้าฝ้ายเป็นม้วนและผ้าพันคอ โดยพัฒนามาจากสินค้าเดิม ซึ่งในการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีเหตุผลและแรงจูงใจมาจากหลาย สำหรับปัญหาในการผลิตสินค้าใหม่ของผู้ประกอบการคือ การออกแบบสินค้าให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า

ภาพที่ 4.2 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ้าบ้านห้วยทราย

2.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ จะผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพื่อให้ได้ยอดขายมากที่สุด โดยสินค้าของผู้ประกอบการได้รับการถ่ายทอดมาจากสมัยบรรพบุรุษ กิจการไม่มีตราสินค้าเป็นของตัวเอง แต่จะใช้ชื่อกลุ่มในการจัดจำหน่ายสินค้า ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลทั่วไปและชาวต่างประเทศ ซื้อไปเพื่อสวมใส่และจำหน่าย เมื่อมีลูกค้าให้คำแนะนำเกี่ยวกับตัวสินค้าในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการเองก็ยอมรับคำแนะนำและทำตามคำแนะนำนั้น ผู้ประกอบการเคยมีการสำรวจอัตราการบริโภคสินค้าของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มหรือลดจำนวนการผลิตสินค้า ในเรื่องของการกำหนดราคาสินค้านั้น ผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำหนดเองและตั้งตามราคาตลาด โดยพิจารณาจากต้นทุนราคาสินค้า คุณภาพสินค้า และในการกำหนดราคาสินค้าข้างต้น ผู้ประกอบการได้คิดรวมกับค่าขนส่งแล้ว กลยุทธ์ด้านราคาในการเสนอต่อลูกค้าคือ เสนอราคาที่เหมาะสมและสมควร ด้านการส่งเสริมการตลาดคือ มีการโฆษณาผ่านใบปลิว แผ่นพับ และทางอินเทอร์เน็ต ส่วนด้านการส่งเสริมการขายนั้น จะมีการลดราคาและแถมสินค้าให้กับผู้ค้าส่ง ในกรณีที่สั่งสินค้าครั้งละมาก ๆ ผู้ประกอบการมีการจัดทำประชาสัมพันธ์สินค้าคือ การร่วมงานวันพิเศษต่าง ๆ เช่น งานกาชาด งานแสดงสินค้า เป็นต้น จุดเด่นของธุรกิจเมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น ๆ คือ ความละเอียดของงานและรูปแบบผลิตภัณฑ์

เมื่อกล่าวถึงโครงสร้างองค์กรทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการได้มีการดำเนินการผลิตร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย ซึ่งได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย

ประเภทสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณจิรานนท์)	1
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	3
สมาชิกภายในชุมชน/ลูกจ้าง	50
รวม	54

ตารางที่ 4.2 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย
ที่มา : จิรานนท์ แก้วขมภู, 2554 : สัมภาษณ์.

แผนภูมิที่ 4.2 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย

จากแผนภูมิที่ 4.2 จะเห็นได้ว่า คุณจิรานนท์นั้น เป็นสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย โดยการบริหารงานจะมีประธานกลุ่มที่รับคำสั่งว่าจ้างมา แล้วก็จะกระจายงานให้กับ

สมาชิกภายในกลุ่มเท่า ๆ กัน โดยในการแบ่งงานกันทำนั้น สมาชิกภายในกลุ่มจะมีผลิตสินค้า เป็นสิ่งที่บอกถึงหน้าที่และขอบเขตในการทำงานของแต่ละคน สำหรับคุณจิรานนท์นั้น ในการปฏิบัติงานจะมีสมาชิกภายในครอบครัวเข้ามาช่วยด้วย ทางด้านการตรวจสอบคุณภาพสินค้าและ จัดจำหน่ายสินค้านั้น สมาชิกภายในกลุ่มจะช่วยกันทุกขั้นตอนและเมื่อทำงานเสร็จแล้วก็จะมีการจ่าย ค่าตอบแทนให้กับสมาชิกทุกคน

2.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณจิรานนท์ (สัมภาษณ์ : 2554) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สามารถปรับ ใช้ได้ทุกสถานการณ์ทุกระดับ ทุกประเภท หากเพียงแต่เราเข้าใจความหมายที่แท้จริง แต่อาจเป็นสิ่งที่ ยากมากขึ้นแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล เพราะความพอเพียงหรือทางสายกลางของแต่ละคนนั้น ย่อมให้คำจำกัดความที่แตกต่างกันไป แต่แท้จริงแล้วแก่นของความพอเพียงหรือทางสายกลางนั้น คือ การทำอะไร ไม่ให้เกินตัวและไม่ทำอะไรที่สร้างความเดือดร้อนกับตนเองและผู้อื่น ในการดำเนิน ธุรกิจก็เช่นเดียวกันควรจะประกอบอาชีพที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้บริโภค ไม่โลภ (81-100%) ควรใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่เน้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น (61-80%) มีการบริหารความเสี่ยง ต่ำ และมีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของผู้ประกอบการ (41-60%) เป็นต้น

2.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณจิรานนท์ ได้รับการสืบทอดงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอจากรุ่นปู่ย่าตายาย รุ่นคุณพ่อ และคุณแม่ โดยในการสืบทอดองค์ความรู้นี้จะใช้วิธีการสาธิตและบอกกล่าวก่อนแล้วค่อยลงมือ ปฏิบัติ ซึ่งคุณจิรานนท์ บอกว่ากว่าจะทอผ้าเป็นก็ใช้เวลานานเหมือนกัน ซึ่งในตอนแรกก็ทำผิดทำถูก แต่ด้วยความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมานานกว่า 10 ปี ทำให้งานผ้าทอของตนเองมีความประณีต และสวยงาม เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ในปัจจุบันคุณจิรานนท์ ได้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเผยแพร่ต่อชุมชน โดยใช้วิธีการสาธิตการทำ พร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนการทำ เพื่อให้ผู้ที่สนใจ ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป ได้ฝึกหัดทำและมีความรู้ด้านผ้าทอมากขึ้นและ เพื่อสืบทอดงานผ้าทอให้อยู่คู่กับสังคมไทยต่อไป

3. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันใต้ (ทิพพา มณีใจ)

3.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณทิพพา มณีใจ อยู่บ้านเลขที่ 48 หมู่ที่ 20 หมู่บ้านเด่นตะวันใต้ ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 45 ปี มีสมาชิกภายในครอบครัว 4 คน แยกเป็นตนเอง สามี และบุตร 2 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้แก่

ครอบครัว คือ การทอผ้าและทำสวน มีรายได้เฉลี่ยรวมประมาณ 7,000 บาทต่อเดือน ครอบครัวของ คุณทิพพานั้น มีความเป็นอยู่โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างเคร่งครัด ทำให้ครอบครัวของคุณทิพพาสามารถดำรงอยู่ในสังคม ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางภาวะเศรษฐกิจที่รวดเร็วได้เป็นอย่างดีและมีความสุข

ภาพที่ 4.3 คุณทิพพา มณีใจ สมาชิกกลุ่มผ้าทอบ้านเด่นตะวันใต้

3.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันใต้ ซึ่งมีประสบการณ์ ในการทอผ้ากว่า 15 ปี การดำเนินธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการได้บริหารงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในการผลิตสินค้านั้น จะมีลูกค้านำมาให้และได้มีการจัดซื้อวัตถุดิบเอง ซึ่งจะซื้อมาจากคือ ตลาดวโรรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนวัตถุดิบที่เป็นฝ้ายดิบ จะซื้อจากในท้องถิ่นของอำเภอ จอมทอง เพราะมีการปลูกฝ้ายใช้ในท้องถิ่นอยู่แล้ว การออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นแบ่งได้เป็นสองส่วน คือ ฝ้ายฝายทอมือ การออกแบบนั้น ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ออกแบบ และกำหนดสี กำหนดลวดลายเอง ผู้ประกอบการและสมาชิกกลุ่มเป็นเพียงผู้ผลิต ตามความต้องการของผู้ว่าจ้างเท่านั้น และในส่วนที่ สองคือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากฝ้ายฝายทอมือ ทางกลุ่มจะออกแบบและตัดเย็บเอง โดยส่วนมาก ประธานกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มจะเป็นผู้ร่วมกำหนดสีและลวดลายของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด แบบที่ได้ส่วนมากจะยึดจากรูปแบบที่ร่วมสมัย โดยดูจากนิตยสาร ทีวี และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ประกอบกัน ซึ่งระยะเวลาในการทำงานของผู้ประกอบการนั้น จะเริ่มตั้งแต่ช่วงเช้า 8.30 น. ไปจนถึง เวลา 16.30 น. และการทำงานจะรับงานมาทำเป็นงานประจำ และเมื่อมีเวลาว่างจากงานประจำก็จะ ไปรับจ้างทำสวนบ้างในบางครั้ง กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันใต้จะมีผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ คือ ฝ้ายฝายทอ มือ และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากฝ้ายฝายทอมือ ได้แก่ เสื้อผ้าบุรุษและสตรี ผ้าพันคอ กระเป๋าถือ แหล่งที่ จำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการและกลุ่มคือ ตามเทศกาลต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น มหกรรม

ผ้าฝ้ายทอมือ ที่จัดขึ้นในทุกปีของอำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และบริเวณถนนคนเดินวัวลาย หรือถนนคนเดินวันอาทิตย์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รวมไปถึงการนำผลิตภัณฑ์ออกจำหน่ายที่งานโอท็อปซิตี อิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี ซึ่งจะจัดขึ้นในทุกปีเช่นกัน โดยเป็นงานที่รวบรวมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นทั่วประเทศที่ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ระดับสามดาวขึ้นไป รวมถึงงานจำหน่ายสินค้าในจังหวัดสุโขทัยและเชียงราย เป็นต้น

3.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่าย คือ ใช้วิธีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้า ของตนเองผ่านทาง การเข้าร่วมแสดงสินค้า และจำหน่ายสินค้าในแหล่งที่สำคัญต่าง ๆ ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ กรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง และผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ส่งผลให้เกิดกลุ่มลูกค้าใหม่ ๆ จากในหลาย ๆ จังหวัด เช่น ทางภาคใต้ รวมถึงคำสั่งซื้อจากภาคกลางมากขึ้น

3.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตกใต้ของผู้ประกอบการจะมีผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ คือ ผ้าฝ้ายทอมือ และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผ้าฝ้ายทอมือ ได้แก่ เสื้อผ้าบุรุษและสตรี ผ้าพันคอ กระเป๋าถือ กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตกใต้ ผู้ประกอบการจะทำงานเฉพาะที่มีคำสั่งซื้อจากลูกค้าเท่านั้น ส่วนการออกแบบสีนั้น ลูกค้าจะเป็นผู้กำหนดเองทั้งหมด ซึ่งวัตถุดิบและอุปกรณ์ในการทำงาน ผู้สั่งซื้อจะเป็นผู้นำมาให้ หรือมีตจบันก่อนส่งสินค้า ซึ่งประธานกลุ่มจะนำเงินนั้นมาซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์เพื่อใช้ในการทอผ้า และเมื่อหลังจบทอผ้าเสร็จแล้วนั้น ประธานกลุ่มจะทำหน้าที่ตรวจสอบสินค้าก่อนนำส่งลูกค้าต่อไป นอกเหนือจากการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้าแล้วนั้น กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตกใต้ รวมถึงคุณทิพพาเอง ก็จะใช้เวลาวางในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพื่อสร้างรายได้แก่แก่กลุ่มคือ การแปรรูปผ้าทอให้เป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ด้วย และได้นำผลิตภัณฑ์เหล่านั้นออกจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ส่วนการทอผ้า นั้น จะรับวัตถุดิบจากประธานกลุ่มมาทอเองที่บ้าน และเมื่อทอเสร็จแล้วจึงนำไปส่งให้ประธานกลุ่มเพื่อตรวจสอบต่อไป ในส่วนของลวดลายและสีของผ้าทอนั้น จะทำตามคำสั่งของประธานทั้งหมด และค่าตอบแทนในการทอผ้าจะคิดเป็น 17-18 บาทต่อผ้าหนึ่งเมตร ซึ่งคุณทิพพาเองได้กล่าวว่า ผ้าทอจะมีสองแบบ คือ ม้วนสั้นยาวประมาณ 50 เมตร จะใช้เวลาทอประมาณ 4 วัน และม้วนยาว จะยาวประมาณ 80 เมตรขึ้นไป ใช้เวลาในการทอประมาณ 7-8 วัน และได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน ระยะเวลาในการผลิตผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปผ้าฝ้ายทอมือ ถ้าเป็นเสื้อผ้าต่อหนึ่งชิ้น จะใช้เวลาประมาณ ½-1 วัน กระเป๋า จะใช้เวลาประมาณ ½ วัน ต่อชิ้น และผ้าพันคอจะใช้เวลาประมาณ 1 ½ -2 ชั่วโมง/ชิ้น ผู้ประกอบการและสมาชิกกลุ่มได้จัดตั้งสถานที่ผลิตสินค้าคือ จะใช้พื้นที่พักอาศัยของตนเองเป็นสถานที่สำคัญ

ในการผลิต ทั้งนี้เพราะสะดวกในการจัดสรรวัสดุและวัตถุดิบในการผลิตสินค้า และสามารถ
ใช้สอยพื้นที่ภายในบ้านได้อย่างเต็มที่ ส่วนสถานที่ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจชุมชนเชิงคุณธรรม
ประจำตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ จะเป็นสถานที่รวบรวมผลิตภัณฑ์ หรือ
สถานที่ใช้สำหรับการประชุมของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันได้

3.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ จะผลิตเพื่อสนองความต้องการของ
ผู้บริโภค กิจกรรมไม่มีตลาดสินค้าเป็นของตัวเอง แต่จะใช้ชื่อกลุ่มในการจัดจำหน่ายสินค้า ลูกค้า
ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลทั่วไป ชื้อไปเพื่อสวมใส่และจำหน่าย และเมื่อมีลูกค้าให้คำแนะนำเกี่ยวกับ
ตัวสินค้าในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการเองก็น้อมรับคำแนะนำนั้น และทำตาม
คำแนะนำนั้น ในการกำหนดราคาสินค้านั้น ทางกลุ่มของผู้ประกอบการจะคิดจากราคาต้นทุนของ
วัตถุดิบ และราคาวัสดุอุปกรณ์ในช่วงนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น ราคา
ขายของกลุ่มแข่งขัน กำลังซื้อของลูกค้า คุณภาพระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย รวมไปถึงคำนึงถึงคุณภาพของ
ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นสำคัญอีกด้วย ทางด้านการส่งเสริมการตลาดคือ จะมีการโฆษณา
ทางด้านอินเทอร์เน็ต และมีการจัดทำประชาสัมพันธ์คือ การร่วมจำหน่ายสินค้าทั้งในจังหวัด
เชียงใหม่และต่างจังหวัด จุดเด่นของธุรกิจเมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น ๆ คือ คุณภาพของผลิตภัณฑ์
ที่ปรากฏเห็นเด่นชัดได้แก่ ผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มที่ได้รับการจัดอันดับผลิตภัณฑ์ให้อยู่ในระดับ
4 ดาว ดังภาพตัวอย่างที่ 4.4

ภาพที่ 4.4 ประกาศนียบัตรการคัดสรร
ผลิตภัณฑ์ระดับสี่ดาวของกลุ่ม

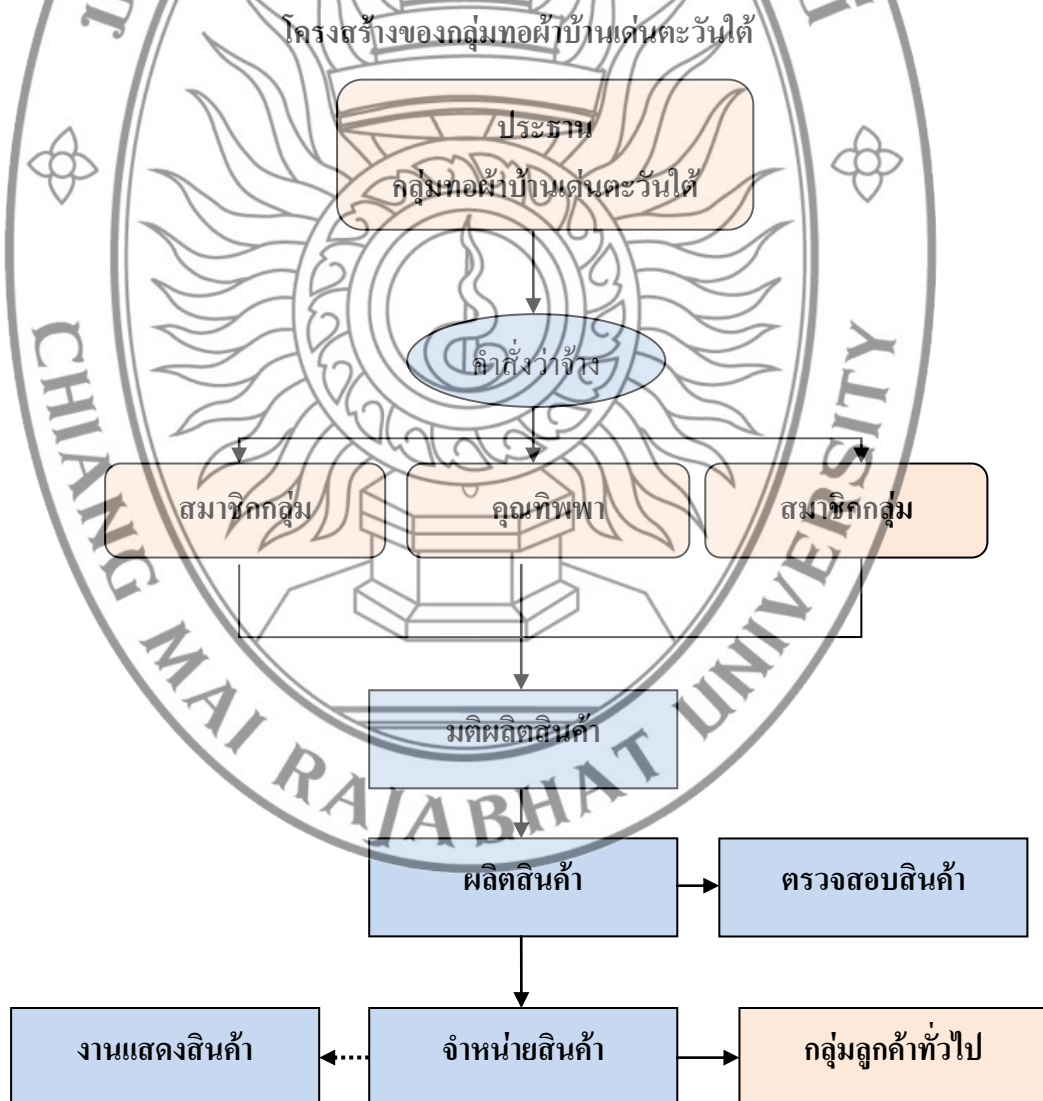
ภาพที่ 4.5 ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือของ
กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวัน

เมื่อกล่าวถึงโครงสร้างองค์กรของคุณทิพพา (กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตก) ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตก ซึ่งทางกลุ่มของคุณทิพพา ได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตก

ประเภทสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตก	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณทิพพา)	1
สมาชิกภายในชุมชน	24
รวม	25

ตารางที่ 4.3 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตก
ที่มา : ทิพพา มณีใจ, 2554 : สัมภาษณ์.

แผนภูมิที่ 4.3 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตก

จากแผนภูมิที่ 4.3 จะเห็นได้ว่า กลุ่มทอผ้าบ้านเด่นตะวันตกจะมีการบริหารจัดการกลุ่มโดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้ดูแล ควบคุมการผลิต การแบ่งงานและการให้ผลตอบแทนแก่สมาชิก อีกทั้งในการทำงานสมาชิกทุกคนต่างมีหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละคนซึ่งจะแตกต่างกันออกไป โดยส่วนตัวของคุณทิพพาจะเป็นผู้ที่มีความถนัดในด้านการทอผ้า จึงได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในกลุ่มให้ทอผ้าตลอดมา

3.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณทิพพา มณีใจ (สัมภาษณ์ : 2554) กล่าวว่า ในส่วนตัวของคุณทิพพาและครอบครัวก็ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว ซึ่งคุณทิพพามองว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นเรื่องการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพแข็งแรง มีความรู้และความคิดสร้างสรรค์ และสำคัญที่สุดมีการอนุเคราะห์แบ่งปันผู้อื่น มีศีลธรรม ไม่ก่อความเดือดร้อนเบียดเบียนเอาเปรียบผู้อื่น และมีการฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่องให้มีจิตเป็นสมาธิ ตั้งมั่นเป็นหนึ่งเพื่อดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และใช้สติปัญญาไปในทางที่ถูกต้อง เมื่อแต่ละคนมีคุณภาพที่ดีก็เป็นการพัฒนาชุมชนสังคมให้ดีขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน สำหรับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนี้ คุณทิพพาจะเน้นการใช้เครื่องมือที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้บริโภค (81-100%) มีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ประกอบการ และมีการบริหารงานด้วยความเสียสละ (61-80%)

3.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

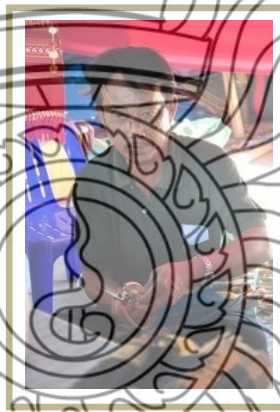
คุณทิพพาได้รับการสืบทอดงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอจากรุ่นคุณพ่อและคุณแม่ โดยในการสืบทอดองค์ความรู้นั้นจะใช้วิธีการสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้ฝึกปฏิบัติตามที่ได้อธิบายไว้ ซึ่งคุณทิพพาได้ทำการฝึกฝนและสั่งสมความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ จนมีความชำนาญมาถึงปัจจุบันและมีผู้คนยอมรับในผลงานการทอ สำหรับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนนั้น คุณทิพพาจะใช้วิธีการสาธิตการทอผ้าและบอกถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการทอผ้า ให้แก่ผู้ที่สนใจ ซึ่งบางครั้งก็จะเป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา บุคคลทั่วไป เพื่อให้กลุ่มคนดังกล่าวได้มีความรู้ด้านงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอและรู้สึกหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนเองมีและอยากจะสืบทอดงานหัตถกรรมดังกล่าวให้คงอยู่กับสังคมสืบต่อไป

4. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มตุงนาบุญ (ประธาน โสกา)

4.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

4.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณประธาน โสกา อยู่บ้านเลขที่ 379 หมู่ 6 ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 56 ปี ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มีสมาชิกภายในครอบครัวจำนวน 5 คน รายได้หลักของครอบครัวคือ ค่าขาย มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 8,000 บาท และมีรายได้ที่นอกเหนือจากอาชีพหลักคือ การเกษตร ทำสวน ครอบครัวยุคของคุณประธานเป็นอีกครอบครัวหนึ่งที่นำแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ทำให้ครอบครัวของคุณประธาน สามารถดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างสมดุลและเหมาะสม

ภาพที่ 4.6 คุณประธาน โสกา

4.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มว่า ตุงนาบุญ มีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้ว 14 ปี และในการทำงานนั้นผู้ประกอบการได้บริหารร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม และได้เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มขึ้นมา ด้วยเหตุผลที่ว่าสถานที่ตั้งของธุรกิจ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นแหล่งชุมชนสร้างอาชีพ และประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถในการประดิษฐ์งานหัตถกรรมที่มีคุณภาพบนพื้นฐานความพอเพียง เพื่อสร้างรายได้ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาวเหนือโดยแท้ ด้วยการลงทุนที่ต่ำ ประกอบกับฝีมือชาวของสมาชิกสามารถพัฒนาศักยภาพได้อีก และในการผลิตสินค้านั้นผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบเอง โดยซื้อจากตลาดวโรรสหรือภายในจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุดิบที่จัดซื้อคือ ไหมประดิษฐ์ เส้นฟ้าย ในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการได้ออกแบบสินค้าโดยคิดค้นแบบเองทั้งหมด และบางครั้งก็ได้ขอเสนอแนะจากผู้ว่าจ้างบ้าง และจะนำข้อเสนอแนะมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานทั้งวัน (ตั้งแต่เวลา 08.00-17.00 น.)

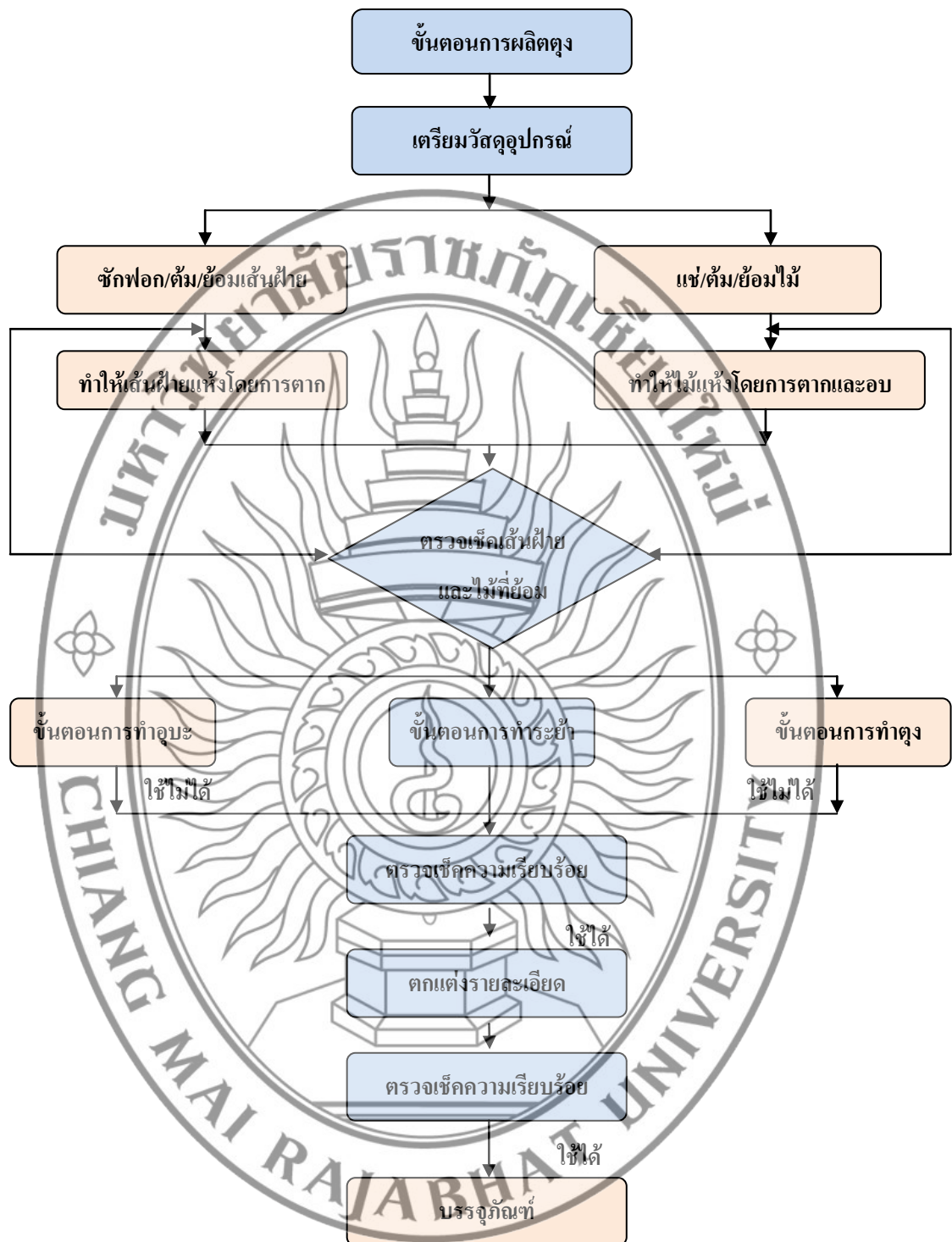
สำหรับการทำงานนั้นผู้ประกอบการทำงานแบบทำเป็นกลุ่มและมีลูกจ้าง รวมกันประมาณ 35 คน ส่วนผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ผู้ประกอบการทำอยู่ปัจจุบัน คือ 1) ตุ่งพื้นเมืองทุกชนิด จำหน่ายในราคา 150-200 บาทต่อชิ้น 2) โคม จำหน่ายในราคา 120-700 บาทต่อชิ้น 3) ผ้าคลุมไหล่ จำหน่ายในราคา 25-220 บาทต่อชิ้น ผู้ประกอบการมีแหล่งจำหน่ายสินค้าของกลุ่ม คือ มีผู้ซื้อถึงสถานที่ผลิตสินค้า และมีร้านประจำอยู่หน้าวัดพระธาตุศรีจอมทอง แหล่งที่จัดจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการคือ งานฤดูหนาวเชียงใหม่ งานโอท็อปซิตี้ ณ อิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี ผู้ประกอบการเคยได้รับการช่วยเหลือในด้านการผลิตและการจำหน่ายสินค้า จากหน่วยงานพาณิชย์และอุตสาหกรรมของภาครัฐ ตลอดจนผู้ประกอบการได้ประสบกับปัญหาด้านทุนในการผลิตสูงและปัญหาเศรษฐกิจ

4.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่าย คือ มีการกำหนดแผนส่งเสริมการขายในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่มีศักยภาพก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อสร้างความรู้จักและคุ้นเคยกับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดการยอมรับอย่างแพร่หลายในกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ผู้ประกอบการมีแผนส่งเสริมการขายให้แก่ ร้านค้าและตัวแทนจำหน่าย เพื่อกระตุ้นให้ร้านค้าพยายามผลักดันสินค้าให้แก่ ร้านค้าและจะร่วมออกงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เพื่อสร้างการยอมรับของสินค้า โดยเน้นการสาธิตการทอผ้าและการย้อมผ้า และผลักดันสินค้าเข้าร่วม โครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล

4.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

กลุ่มตุงนาบุญของผู้ประกอบการจะมีผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ คือ ตุงลายช้าง ตุงกาแล ตุงโคม และผ้าฝ้ายคลุมไหล่ ผู้ประกอบการและสมาชิกกลุ่มได้ตั้งสถานที่ผลิตสินค้าคือ จะใช้พื้นที่พักอาศัยของตนเองเป็นสถานที่สำคัญในการผลิต ทั้งนี้เพราะสะดวกในการจัดสรรวัสดุและวัตถุดิบสามารถใช้สอยพื้นที่ภายในบ้านได้อย่างเต็มที่ ส่วนร้านค้าที่หน้าวัดพระธาตุศรีจอมทอง จะเป็นสถานที่รวบรวมผลิตภัณฑ์หรือสถานที่ใช้สำหรับการประชุมของกลุ่ม และผู้ประกอบการเองได้มีการทำบ่อบำบัดน้ำเสีย เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ในการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ จะซื้อคราวละไม่มาก เนื่องจากกำลังเงินไม่มาก เกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกวัตถุดิบคือ จะสั่งตามหมายเลขของฝ้าย สำหรับวิธีการเก็บรักษาวัตถุดิบคือ จะเก็บไว้ในที่ร่ม ไม่ให้โดนแดด เพราะสีจะตก ส่วนมาตรฐานในการควบคุมการผลิตสินค้าคือ มีการเลือกซื้อฝ้ายในเกณฑ์ที่ดี สินค้าของผู้ประกอบการได้รับการยอมรับคุณภาพจากหน่วยงานที่รับรองคุณภาพสินค้าคือ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ปัจจุบันผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าใหม่คือ ตุงลายดอกกวัก ซึ่งชาวญี่ปุ่นเป็นผู้แนะนำ ซึ่งผลิตภัณฑ์ใหม่พัฒนามาจากสินค้าเดิมคือ ตุง

ภาพที่ 4.7 ขั้นตอนการผลิตของกลุ่มคუნานบุญ

4.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

กลุ่มธุรกิจของผู้ประกอบการมีจำนวนสมาชิก จำนวน 35 คน ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ จะผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพื่อให้ได้ยอดขายมากที่สุด

กิจการไม่มีตราสินค้าและบรรจุภัณฑ์เป็นของตัวเอง แต่จะใช้ชื่อกลุ่มในการจัดจำหน่ายสินค้า ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการตั้งชื่อ จะพิจารณาจากการตั้งชื่อตามชื่อหลาน ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ชื่อเพื่อไปจำหน่าย และเมื่อมีลูกค้าให้คำแนะนำเกี่ยวกับตัวสินค้าในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการเองก็น้อมรับคำแนะนำนั้น และทำตามคำแนะนำของลูกค้า ในการกำหนดราคาสินค้านั้น ผู้ประกอบการจะกำหนดเอง คำนวณราคาจากต้นทุน โดยพิจารณาจากราคาต้นทุนของวัตถุดิบ ในการกำหนดราคาสินค้าข้างต้น ยังไม่ได้คิดรวมกับต้นทุนค่าขนส่ง การขนส่งสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ใช้วิธีการขนส่งแบบยานพาหนะของผู้ประกอบการปัจจุบันผู้ประกอบการมีช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้าคือ มีร้านจำหน่ายสินค้าของตนเอง จำนวน 1 แห่ง อยู่หน้าวัดพระธาตุศรีจอมทอง ผู้ประกอบการไม่มีการส่งเสริมทางการตลาด เพราะยังขาดงบประมาณในส่วนนี้อยู่ ทางด้านการส่งเสริมการขายก็ไม่มีเช่นกัน เพราะผู้ประกอบการมองว่าสินค้าของตนเองมีมาตรฐานอยู่แล้ว ผู้ประกอบการมีการแข่งขันด้านการค้า จำนวน 4 ราย และการแข่งขันในระดับตลาดหมู่บ้าน จำนวน 4 ราย จุดเด่นของธุรกิจเมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น ๆ คือ เรื่องของความชำนาญและฝีมือในการทำผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 4.8 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตุงนาบุญ

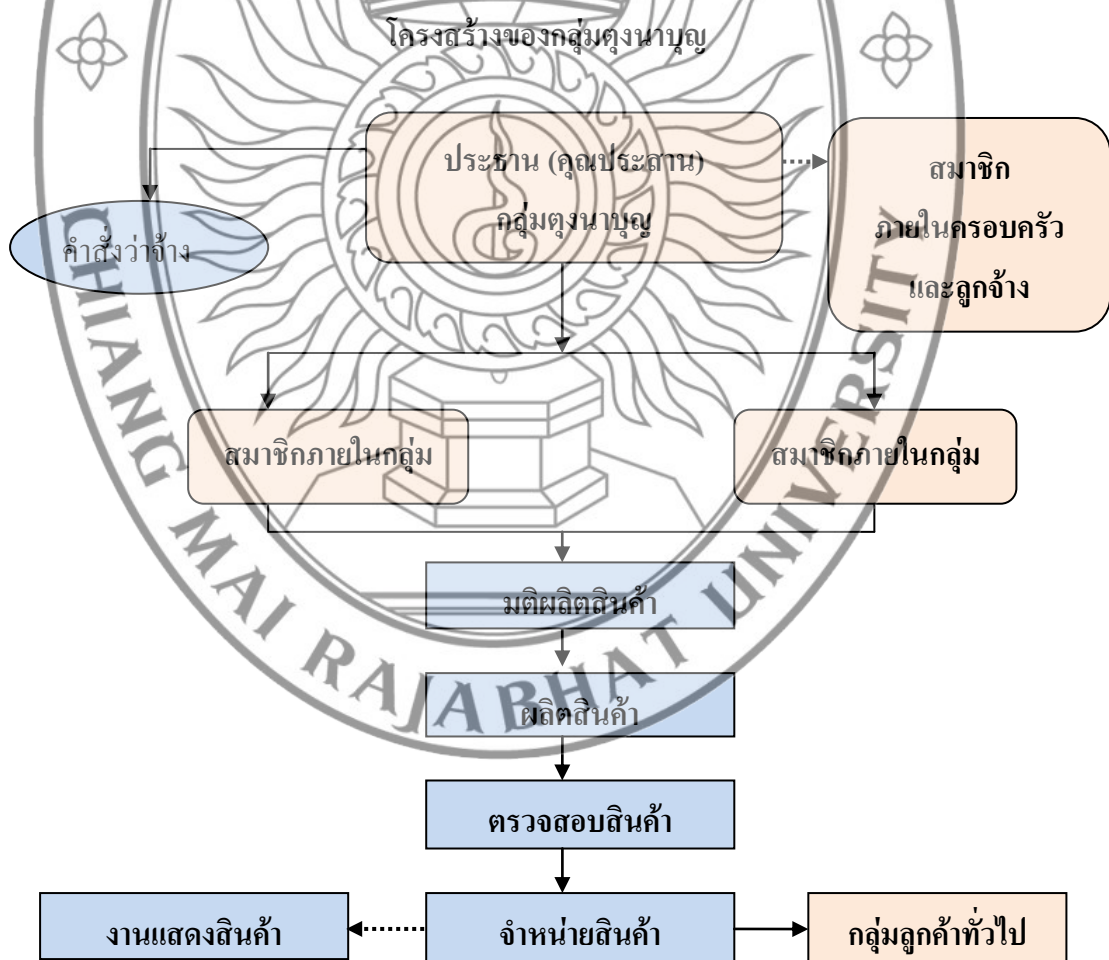
เมื่อกล่าวถึงโครงสร้างองค์กรของคุณประสาน (กลุ่มตุนาบุญ) ทำให้ทราบว่าผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มและมีลูกจ้างเข้ามาช่วยงาน ซึ่งทางกลุ่มได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย

ประเภทสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านห้วยทราย	จำนวน (คน)
ประธานกลุ่ม (คุณประสาน)	1
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	5
สมาชิกภายในชุมชน (ลูกจ้าง)	29
รวม	35

ตารางที่ 4.4 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มตุนาบุญ

ที่มา : ประสาน โสภะ, 2554 : ต้มภายใน.

แผนภูมิที่ 4.4 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มตุนาบุญ

จากแผนภูมิที่ 4.4 จะเห็นได้ว่า คุณประสานเป็นประธานกลุ่มกลุ่มตุนาบุญ โดยการบริหารงานจะมีที่รับคำสั่งว่าจ้างมา แล้วก็กระจายงานให้กับสมาชิกภายในกลุ่มเท่า ๆ กัน ซึ่งในการแบ่งงานกันทำนั้น สมาชิกภายในกลุ่มจะมีผลิตสินค้าเป็นสิ่งที่บอกถึงหน้าที่และขอบเขตในการทำงานของแต่ละคน สำหรับคุณประสานนั้น ในการปฏิบัติงานจะมีสมาชิกภายในครอบครัวเข้ามาช่วยด้วย ทางด้านการตรวจสอบคุณภาพสินค้าและจัดจำหน่ายสินค้านั้น สมาชิกภายในกลุ่มจะช่วยกันทุกขั้นตอน และเมื่อทำงานเสร็จแล้วก็จะมีการจ่ายค่าตอบแทนให้กับสมาชิกทุกคน

4.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณประสาน โสภ (สัมภาษณ์ : 2554) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาตนเองให้สามารถ “อยู่ได้อย่างพอเพียง” ซึ่งดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางให้อยู่ได้อย่างสมดุล คือ มีความสุขที่แท้ ไม่ให้รู้สึกขาดแคลน จนต้องเบียดเบียนตนเองหรือดำเนินชีวิตอย่างเกินพอดี จนต้องเบียดเบียนผู้อื่น หรือเบียดเบียนสิ่งแวดล้อม โดยส่วนตัวของคุณประสานและครอบครัว ก็ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว โดยยึดหลักการที่กล่าวมาเบื้องต้น ส่วนทางด้านการดำเนินธุรกิจนั้น คุณประสานกล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดกลางหรือธุรกิจขนาดย่อม ซึ่งในการดำเนินธุรกิจของคุณประสานนั้น จะเน้นการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ราคาถูก ซึ่งคิดค้นมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กี่ทอดผ้า และเน้นความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ (81-100%) รองลงมาจะเป็นเน้นการตอบสนองตลาดภายในประเทศและต่างประเทศเป็นหลักตามลำดับ และมีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ประกอบการ (61-80%) ตลอดจนเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย (41-60%) โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้แก่ ผ้าฝ้ายคลุมไหล่ เป็นต้น

4.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณประสานได้รับการสืบทอดงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอมาจากจากรุ่นปู่ย่าตายาย และรุ่นคุณพ่อคุณแม่ผู้รู้ลูกหลาน และด้วยความชอบส่วนตัวที่อยากจะสืบทอดงานหัตถกรรมให้คงอยู่สืบทอดไปในสังคมไทย โดยในการสืบทอดองค์ความรู้นั้น จะใช้วิธีการสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง และเมื่อมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่จะทำแล้วจึงให้ฝึกหัดตามที่ได้สอนไว้ ตอนแรกคุณประสานก็ใช้เวลาลองฝึกลองดูอยู่นาน แต่ด้วยความตั้งใจจริงในวันนั้นจึงทำให้ทุกวันนี้ผลงานของคุณประสานเป็นที่รู้จักและยอมรับของทุกคน เพราะผลงานมีความสวยงาม และประณีต ซึ่งในแต่ละครั้งที่คุณประสานนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายตามสถานที่ต่าง ๆ ก็จะมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนโดยใช้วิธีการสาธิตการทอผ้าให้ดูเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายขั้นตอนการทำ เพื่อให้ผู้ที่สนใจไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปได้รับทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ

ในการทอดดู ตลอดจนในปัจจุบันนี้คุณประสานเองก็ถ่ายทอดความรู้เรื่องการทอดดูให้กับสมาชิกภายในครอบครัวและสมาชิกภายในกลุ่มที่ทำงานร่วมกันด้วย

5. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของพิจิตราผ้าฝ้าย (บวรกิจ เจียมเผ่า)

5.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณบวรกิจ เจียมเผ่า อยู่บ้านเลขที่ 25/9 หมู่ที่ 4 ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพศชาย อายุ 50 ปี ดำรงตำแหน่งเจ้าของร้านพิจิตรา จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ครอบครัวของคุณบวรกิจนั้น มีความเป็นอยู่โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างเคร่งครัด ทำให้ครอบครัวของคุณบวรกิจสามารถดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างสมดุล

ภาพที่ 4.9 พิธีมอบใบอนุญาตใช้ตราสัญลักษณ์ผลิตภัณฑ์ สินค้าที่ได้มาตรฐานของทางเชียงใหม่ โดยคุณบวรกิจ เจียมเผ่า

5.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อร้านคือ ร้านพิจิตรา ผ้าฝ้าย มีประสบการณ์ในการทำงาน 8 ปี การทำงานหรือดำเนินธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการได้บริหารงานด้วยตนเองเพียงผู้เดียว ในการผลิตสินค้าผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบเอง โดยซื้อมาจากแหล่งผลิตของชาวบ้านและต่างจังหวัด วัตถุดิบที่จัดซื้อคือ เส้นด้าย เหตุผลในการจัดหาวัตถุดิบในปัจจุบัน คือ คุณภาพดี ในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้า คือ ผลิตตามแบบของผู้นำจ้างและคิดค้นแบบเองทั้งหมด ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการ คือ จะทำงานที่บ้าน ในการทำงานนั้นผู้ประกอบการ

ทำงานแบบมีพนักงานดูแลตามลักษณะงาน โดยพนักงานจะทำงานที่ร้าน ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ผู้ประกอบการทำอยู่ในปัจจุบันคือ ผ้าทอ ผ้ามัน เบาะ หมอน พรม ผ้าคลุมเตียง ของที่ระลึก เป็นต้น แหล่งที่จำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการคือ มีผู้ซื้อถึงสถานที่และในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่น งานแสดงสินค้า OTOP ของอำเภอแม่อริม ในการประกอบอาชีพนี้ของผู้ประกอบการเคยได้รับความช่วยเหลือในด้านการผลิต การจำหน่ายสินค้าและด้านอื่น ๆ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และในการทำงานของผู้ประกอบการในปัจจุบันได้ประสบกับปัญหา คือ ต้นทุนในการผลิตสูง

ภาพที่ 4.10 ผลิตภัณฑ์ของร้านพิจิตรา ผ้าฝ้าย

5.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการ ได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่าย คือ การประชาสัมพันธ์สินค้าตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่น งาน OTOP ของอำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งไม่มีค่าใช้จ่ายในการเช่าที่จัดงาน และประชาสัมพันธ์แบบใช้สื่อออนไลน์ โดยมีเว็บไซต์ของร้านคือ www.pijitra.com

ภาพที่ 4.11 การใช้เว็บไซต์ ในการประชาสัมพันธ์สินค้าของคุณบวร เจียมเผ่า

5.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

ผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการทำอยู่คือ ผ้าทอ ผ้าฝ้าย เบาะ หมอน พรม ผ้าคลุมเตียง ของที่ระลึก เป็นต้น เมื่อผลิตสินค้าเสร็จก็จะมีตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนส่งสินค้าให้กับลูกค้าอีกครั้ง ในการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการนั้น จะซื้อตามจำนวนคำสั่งว่าจ้างในการผลิตสินค้า ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกวัตถุดิบคือ เส้นด้ายต้องมีคุณภาพที่ดี ส่วนวิธีการเก็บรักษาวัตถุดิบคือ จะเก็บไว้ในที่ร่ม สินค้าของผู้ประกอบการได้รับการยอมรับคุณภาพจากหน่วยงานที่รับรองคุณภาพสินค้าคือ เชียงใหม่แบรนด์ และโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

5.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ จะผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพื่อให้ได้ยอดขายมากที่สุด กิจกรรมมีตราสินค้าเป็นของตัวเองคือ พิจิตรา ผ้าฝ้าย ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลทั่วไป ซื้อไปเพื่อสวมใส่และจำหน่าย และเมื่อมีลูกค้าให้คำแนะนำเกี่ยวกับตัวสินค้าในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการเองก็น้อมรับคำแนะนำนั้นและทำตามคำแนะนำนั้น ในการกำหนดราคาสินค้านั้น ผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำหนดเอง ซึ่งได้คิดรวมกับค่าขนส่งแล้ว ทางด้านการส่งเสริมการตลาดคือ มีเว็บไซต์ของกลุ่มคือ www.pijittra.com ผู้ประกอบการมีการจัดทำประชาสัมพันธ์ คือ การร่วมงานวันพิเศษต่าง ๆ เช่น งานแสดงสินค้า จุดเด่นของธุรกิจเมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น ๆ คือ เป็นงานหัตถกรรมที่สะสมมายาวนาน ผ้าฝ้ายทอมือผสมผสานกับลายผ้าและช่างตัดเย็บที่ใส่ใจในงานฝีมือ ก่อให้เกิดงานที่มีคุณภาพและสวยงาม

ภาพที่ 4.12 ตราสินค้าของร้านพิจิตรา ผ้าฝ้าย

เมื่อก้าวถึงการจัดการธุรกิจชุมชนงานหัตถกรรมผ้าทอนของคุณบวรภิกษนั้น ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถจัดโครงสร้างของกลุ่มของผู้ประกอบการให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ เนื่องจากผู้ประกอบการไม่ได้ให้รายละเอียดในส่วนนี้

5.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณบรรกิจ (สัมภาษณ์ : 2554) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์หรือปรับใช้ได้ตลอดเวลา เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา ซึ่งคุณลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยส่วนตัวแล้วคุณบรรกิจและครอบครัวก็นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ใช้การดำเนินชีวิตไปในทางสายกลาง มีความพอเพียง และมีความพร้อมที่จะจัดการต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับการดำเนินธุรกิจนั้น คุณบรรกิจยังได้กล่าวอีกว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจ โดยไม่ขัดกับหลักการของการแสวงหากำไร แต่การได้มาซึ่งกำไรของธุรกิจ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการไม่เอาเปรียบผู้อื่น หรือแสวงหาผลกำไรจนเกินควรจากการเบียดเบียนประโยชน์ของสังคมโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่อาจจะก่อให้เกิดวิกฤตตามมา ตลอดจนให้คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรในธุรกิจอย่างประหยัดและอย่างมีคุณภาพ โดยส่วนตัวแล้วคุณบรรกิจจะเน้นความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้บริโภค ไม่โกง และเน้นการตอบสนองตลาดภายในประเทศและต่างประเทศเป็นหลักตามลำดับ (81-100%) รองลงมา มีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของผู้ประกอบการ และใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือที่เน้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น (61-80%) ตลอดจนการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและการบริหารงานที่มีความเสี่ยงต่ำ (41-60%)

5.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณบรรกิจได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอที่กำลังจะสูญหาย และอยากจะสืบทอดงานหัตถกรรมท้องถิ่นประเภทนี้ไว้ ไม่ให้สูญหายไปและยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาสำหรับลูกหลานให้ได้เรียนรู้และสืบต่อไปอีกด้วย ซึ่งคุณบรรกิจได้เรียนรู้การทำงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอด้วยตนเอง เพราะมีใจรักทางด้านนี้ โดยทำการศึกษาจากตำรา หนังสือ และสื่อออนไลน์ ซึ่งในแต่ละครั้งที่คุณบรรกิจนำผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายตามสถานที่ต่าง ๆ ก็จะมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน โดยใช้วิธีอธิบายขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้ที่สนใจไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไปได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผ้าทอและการแปรรูปผ้าทอมากขึ้น และทำให้กลุ่มบุคคลดังกล่าวมีความรู้สึกรักหวงแหนและอยากจะสืบทอดงานหัตถกรรมประเภทนี้ให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งในการกระบวนการผลิตผ้าทอของคุณบรรกิจนั้นจะมีการใช้แรงงานภายในท้องถิ่นที่มีความรู้และประสบการณ์จากการทอผ้ามานาน

6. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็บปักถักร้อย (ประพัฒน์ พร้อมใจ)

6.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณประพัฒน์ พร้อมใจ อยู่บ้านเลขที่ 46/1 หมู่ที่ 3 ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 55 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มีสมาชิกภายในครอบครัว 6 คน รายได้หลักของครอบครัว คือ ทำไร่ทำสวน มีรายได้เฉลี่ยประมาณ 15,000 บาท ต่อเดือน ครอบครัวของคุณประพัฒน์ มีฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวคือ พออยู่พอกิน มีพื้นฐานความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นที่มีความพอเพียงเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทำให้ครอบครัวของคุณประพัฒน์ สามารถดำรงอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะครอบครัวคุณประพัฒน์ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างเคร่งครัด

6.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็บปักถักร้อย มีประสบการณ์ในการทำงาน 8 ปี ผู้ประกอบการได้บริหารงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในการผลิตสินค้า ผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบเอง โดยซื้อมาจากตลาดและจังหวัดพะเยา วัตถุดิบที่จัดซื้อคือ ฝ้ายและใยกล้วย ในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการจะผลิตตามแบบของผู้ว่าจ้าง ออกแบบโดยได้ข้อเสนอแนะจากผู้ว่าจ้างและได้คิดค้นแบบเองทั้งหมด ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการคือ จะทำงานที่บ้านร่วมกับลูกจ้าง ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ผู้ประกอบการทำอยู่ในปัจจุบันคือ เสื้อ หมวก กระเป๋า กระโปรง ผ้าปูโต๊ะ กางเกง ผ้าพันคอ ยาม และหมอน เป็นต้น แหล่งจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการคือ มีผู้มาซื้อถึงสถานที่และนำสินค้าไปร่วมในงานจัดแสดงสินค้าต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพนี้ของผู้ประกอบการเคยได้รับความช่วยเหลือในด้านการผลิต การจำหน่ายสินค้าและด้านอื่น ๆ คือ พัฒนาชุมชนอำเภอแม่ริมและพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 4.13 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเกษตรกรเย็บปักถักร้อย

6.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่าย คือ จะประชาสัมพันธ์สินค้าในตลาดนัดและถนนคนเดิน ตลอดจนนำสินค้าไปจัดแสดงที่เมืองทองธานี เป็นต้น

6.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

สินค้าที่ผลิตอยู่ในปัจจุบันของผู้ประกอบการคือ เสื้อ กระเป๋า กระโปรง ผ้าปูโต๊ะ กางเกง ผ้าพันคอ ยาม และหมอน ราคาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าคือ ใยัญชง ราคา 250-450 บาทต่อกิโลกรัม โดยซื้อจากจังหวัดพะเยา ในการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการนั้น จะซื้อเก็บกักตุนวัตถุดิบไว้ตลอดและซื้อคราวละไม่มาก

6.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ จะผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยสินค้าของผู้ประกอบการจะเป็นตนคิดค้นเอง กิจกรรมการตลาดเป็นของตัวเอง เกณฑ์ในการตั้งชื่อจะตั้งตามสถานที่ของกลุ่ม ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลทั่วไปและชาวต่างประเทศ ชื่อไปเพื่อสวมใส่และเป็นของฝาก เมื่อมีลูกค้านำมาในตัวของผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการก็จะยอมรับคำแนะนำนั้น และทำตามที่ถูกคำแนะนำในเรื่องของการกำหนดราคาสินค้านั้น ผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำหนดเอง โดยพิจารณาจากต้นทุนราคาสินค้า และคุณภาพสินค้า ผู้ประกอบการมีการส่งเสริมทางการตลาด โดยใช้สื่อโฆษณาทางด้านใบปลิวและแผ่นพับ ส่วนทางการส่งเสริมการขายนั้น จะไม่มีการส่งเสริมการขาย เพราะเป็นราคาตายตัวอยู่แล้ว ทางด้านการประชาสัมพันธ์ผู้ประกอบการได้นำสินค้าเข้าร่วมงานวันพิเศษต่างๆ เช่น งานเทศกาลสินค้าทางการเกษตร งานกาชาดต่าง ๆ งานแสดงสินค้า เป็นต้น ธุรกิจของผู้ประกอบการมีการขายโดยใช้พนักงานขาย จำนวน 1 คน โดยกิจการจะจ่ายค่าตอบแทนนั้นเป็นค่าคอมมิชชั่นจากยอดขายให้กับพนักงานขาย

เมื่อก้าวถึงโครงสร้างองค์กรของคุณประพัฒน์ ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็นป่าถ้ำร้อย ซึ่งทางคุณประพัฒน์ได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

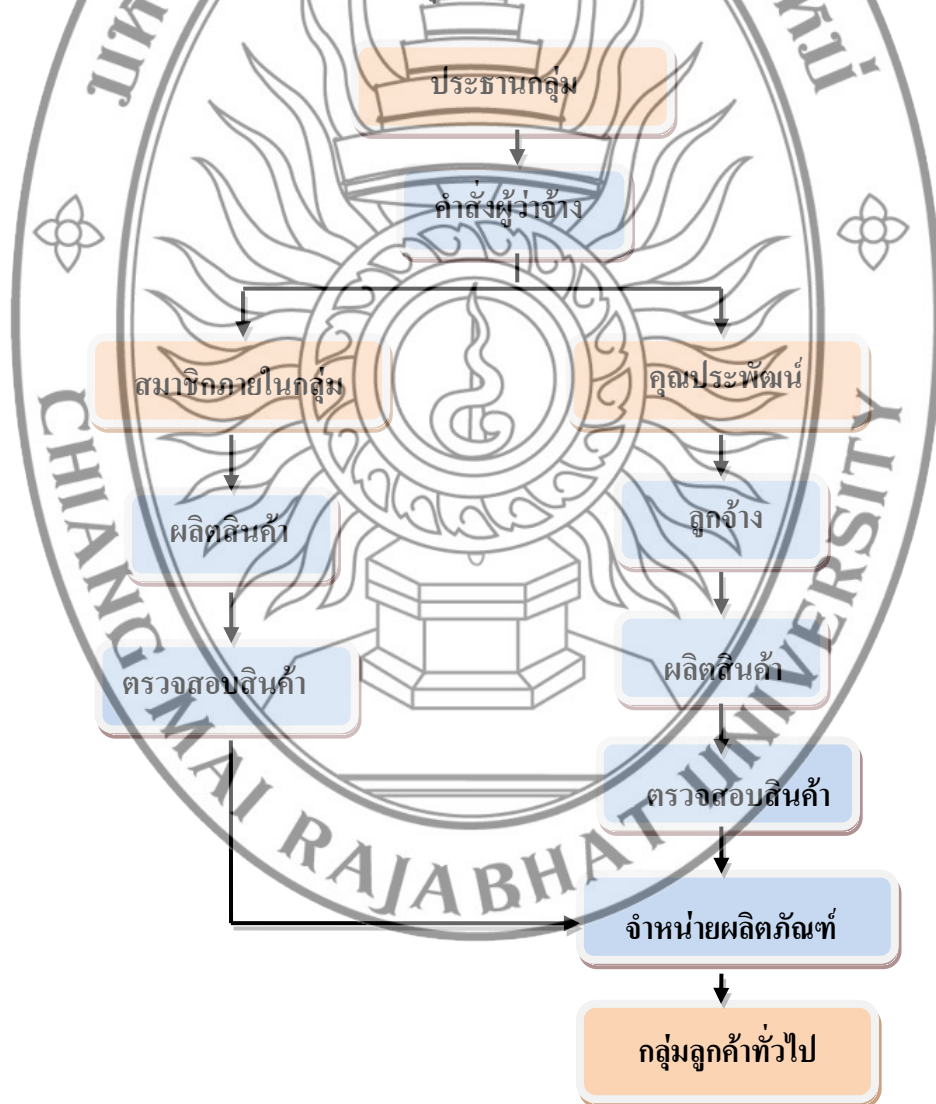
จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็บปักถักร้อย

ประเภทสมาชิกกลุ่ม Chiang Mai Brand	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณประพัฒน์)	1
สมาชิกภายในครอบครัวของผู้ประกอบการ	-
สมาชิกภายในชุมชน/ลูกจ้าง	30
รวม	31

ตารางที่ 4.5 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็บปักถักร้อย

ที่มา : ประพัฒน์พร้อมใจ, 2554 : สัมภาษณ์

โครงสร้างของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็บปักถักร้อย

แผนภูมิที่ 4.5 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็บปักถักร้อย

จากแผนภูมิที่ 4.5 จะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเย็บปักถักร้อย โดยจะรับเอาสินค้าไปทำเองที่บ้าน และจะแบ่งหน้าที่ในการทำงานให้กับลูกจ้างในสัดส่วนที่เท่า ๆ กัน หรือตามความสามารถของแต่ละคน โดยเมื่องานเสร็จก็จะมีการจ่ายค่าตอบแทนให้ ในการทำงานร่วมกันของผู้ประกอบการและลูกจ้างไม่มีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัด แต่จะเป็นแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกันมากกว่า

6.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณประพัฒน์ (สัมภาษณ์ : 2554) กล่าวว่า แนวคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็คือการตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง ไม่ประมาท โดยที่จะต้องคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมไม่สุดโต่งไปด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งทั้งหมดนี้รวมกันเป็นหลักที่ปฏิบัติได้ คุณประพัฒน์เป็นผู้หนึ่งที่สามารถนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี ซึ่งคุณประพัฒน์มีวิธีการดำเนินชีวิตที่พอเพียง รู้จักพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และไม่สร้างความเดือดร้อนหรือเบียดเบียนให้แก่ผู้อื่นและตนเอง สำหรับด้านการดำเนินธุรกิจแล้วคุณประพัฒน์ จะให้ความสำคัญในเรื่องของความไม่โลภ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบลูกค้า (81-100%) เน้นการตอบสนองตลาดภายในประเทศและต่างประเทศเป็นหลักตามลำดับและเน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ (61-80%) และใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่เน้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น (41-60%)

6.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณประพัฒน์ ได้มีการเรียนรู้การทำงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอด้วยตนเอง เพราะมีใจรักทางด้านนี้ โดยในการสืบทอดนั้นจะใช้วิธีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผ้าทอจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น ตำรา เอกสาร หนังสือ หรือการไปดูวิธีการทอผ้าจากคนภายในท้องถิ่น เป็นต้น แล้วจึงนำความรู้ที่ได้รับเหล่านั้นมาทำการฝึกปฏิบัติจนเกิดความรู้และความชำนาญมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนนั้น ส่วนใหญ่คุณสังวาลย์จะใช้วิธีการอธิบายขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์เท่านั้น ตลอดจนในปัจจุบันนี้คุณประพัฒน์เองก็ยังถ่ายทอดองค์ความรู้งานหัตถกรรมสาขาผ้าทอให้แก่สมาชิกในกลุ่มที่ทำงานด้วยกันอยู่เสมอ เพราะคุณประพัฒน์อยากให้ผู้ที่สืบทอดงานหัตถกรรมประเภทนี้ต่อไปอีก

7. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มผ้าพื้นเมืองหม้อแก้ว (มัญฑนา)

7.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

7.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณมัญฑนา แสงคำมา อยู่บ้านเลขที่ 77 หมู่ที่ 4 ตำบลหม้อแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เพศหญิง อายุ 64 ปี จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีสมาชิกภายในครอบครัว 6 คน รายได้หลักของครอบครัว คือ รับจ้างทั่วไปและค้าขาย มีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 8,000 บาทต่อเดือน ครอบครัวของคุณมัญฑนานั้น มีฐานะความเป็นอยู่ทางครอบครัวแบบพออยู่พอกิน ซึ่งสมาชิกภายในครอบครัวได้นำแนวคิดทางเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

7.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ ผ้าพื้นเมืองหม้อแก้ว มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปี ผู้ประกอบการได้บริหารงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม เหตุผลที่บริหารงานที่ปฏิบัติอยู่ปัจจุบันคือ เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ในการผลิตสินค้าผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบเองโดยซื้อมาจากจังหวัดเชียงใหม่ วัตถุดิบที่จัดซื้อคือ ผ้าฝ้าย ในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้นผู้ประกอบการได้คิดค้นแบบเองทั้งหมด ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการคือ จะทำงานที่บ้านร่วมกับสมาชิกในครอบครัวและลูกจ้าง ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ผู้ประกอบการทำอยู่ในปัจจุบันคือ 1) เสื้อ (ใช้เวลา 1 วัน ได้จำนวนสินค้า 2 ชิ้น จำหน่ายในราคา 380-550 บาทต่อชิ้น) 2) กางเกงสะดอ (ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 1 วัน ได้จำนวนสินค้า 5 ชิ้น ซึ่งจำหน่ายในราคา 150 บาทต่อชิ้น) แหล่งจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการคือ มีผู้มาซื้อถึงสถานที่ สำหรับในการประกอบอาชีพนี้ของผู้ประกอบการเคยได้รับความช่วยเหลือในด้านการผลิต การจำหน่ายสินค้าและด้านอื่น ๆ คือ พัฒนาชุมชนอำเภอแม่ริมและพัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ และในการทำงานของผู้ประกอบการได้ประสบปัญหาคือ ต้นทุนในการผลิตสูง

ภาพที่ 4.14 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผ้าพื้นเมืองหม้อแก้ว

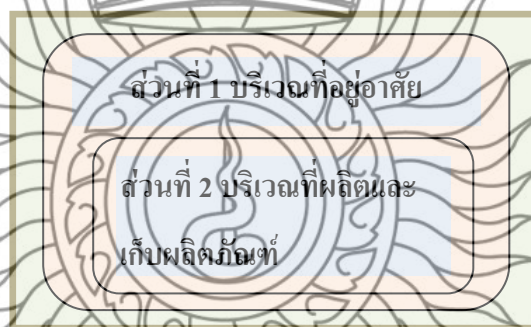
7.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่าย คือ จะนำผลิตภัณฑ์ไปจัดจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ

7.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

สินค้าที่ผลิตอยู่ในปัจจุบันของผู้ประกอบการคือ ผ้าพื้นเมือง ในการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการนั้น จะซื้อเก็บวัตถุดิบไว้ตลอด ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกวัตถุดิบคือ สีและมีคุณภาพ ส่วนวิธีการเก็บรักษาวัตถุดิบคือ จะเก็บไว้ในที่ร่ม ไม่อับชื้น สินค้าของผู้ประกอบการได้รับการยอมรับคุณภาพจากหน่วยงานที่รับรองคุณภาพสินค้าคือ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับสินค้า 4 ดาว

ผู้ประกอบการได้ตั้งสถานที่ผลิตสินค้าที่บ้านของผู้ประกอบการเอง เพราะสะดวกในการจัดสรรวัสดุและวัตถุดิบในการผลิตสินค้า เป็นแหล่งแรงงาน ซึ่งทางผู้วิจัยสามารถแบ่งส่วนในการบริหารสถานที่ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ดังภาพที่ 4.15

ภาพที่ 4.15 แผนผังของการแบ่งส่วนในการผลิตผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมัทนา

7.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ จะผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพื่อให้ได้ยอดขายมากที่สุด โดยสินค้าของผู้ประกอบการจะเป็นตนคิดค้นเอง ผู้ประกอบการมีตราสินค้าเป็นของตัวเอง เกณฑ์ในการตั้งชื่อจะตั้งตามสถานที่ของกลุ่ม ในการตรวจสอบสินค้าก่อนการจำหน่ายคือ จะตรวจเช็คการเย็บทุกขั้นตอน ลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลทั่วไป ซื้อไปเพื่อสวมใส่และเป็นของฝาก ผู้ประกอบการไม่เคยมีการสำรวจอัตราการบริโภคสินค้าของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มหรือลดจำนวนการผลิต ในเรื่องของการกำหนดราคาสินค้านั้น ผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำหนดเอง โดยพิจารณาจากต้นทุนราคาสินค้า และในการกำหนดราคาสินค้าข้างต้น ผู้ประกอบการได้คิดรวมกับค่าขนส่งแล้ว ช่องทางในการจัดจำหน่ายของผู้ประกอบมี 2 แห่ง และผู้ประกอบการมีตัวแทนจำหน่าย จำนวน 4 คน มีการแบ่งรายได้ให้กับตัวแทนจำหน่ายคือ แบ่งกำไรให้ตัวแทนจำหน่าย จากราคาที่กำหนดไว้ สำหรับการขนส่งสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค

จะใช้ยานพาหนะของผู้ประกอบการเอง ทั้งนี้ผู้ประกอบการไม่มีการส่งเสริมทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เพราะค่าใช้จ่ายในแต่ละครั้งค่อนข้างสูง ส่วนทางด้านการส่งเสริมการขายนั้น จะมีการลด ราคาให้กับลูกค้า ในกรณีที่สั่งสินค้าครั้งละมาก ๆ ธุรกิจของผู้ประกอบการมีคู่แข่งทางด้านการค้า จุดเด่นของธุรกิจเมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น ๆ คือ สินค้าเป็นแบบที่ผู้ประกอบการคิดเองทั้งหมด ทำให้ชิ้นงานที่ออกมามีคุณภาพ สีไม่ตก ไม่หด และเมื่อกล่าวถึงโครงสร้างองค์กรของคุณมัทนา ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มผ้าพื้นเมืองเหมืองแก้ว ซึ่งจะนำงานกลับไปทำที่บ้าน ซึ่งทางคุณมัทนา ได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

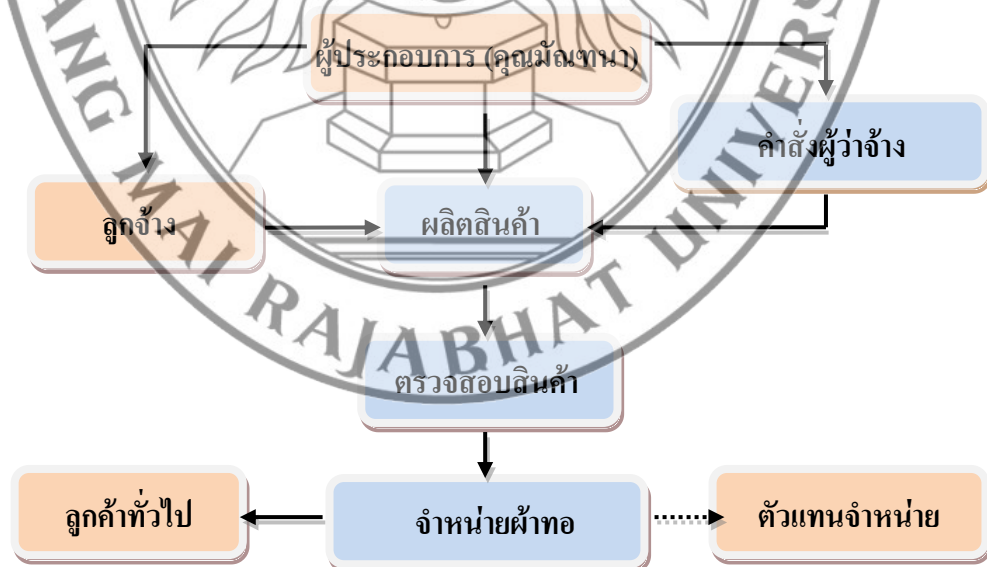
จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มผ้าพื้นเมืองเหมืองแก้ว

ประเภทสมาชิกกลุ่มผ้าพื้นเมืองเหมืองแก้ว	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณมัทนา)	1
ลูกจ้าง	6
ตัวแทนจำหน่าย	4
รวม	11

ตารางที่ 4.6 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มผ้าพื้นเมืองเหมืองแก้ว

ที่มา : มัทนา แสงคำมา, 2554 : สืบค้นนี้.

โครงสร้างของกลุ่มผ้าพื้นเมืองเหมืองแก้ว

แผนภูมิที่ 4.6 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มผ้าพื้นเมืองเหมืองแก้ว

จากแผนภูมิที่ 4.6 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างองค์กรของคุณมัทนา เป็น โครงสร้างแบบลอย ที่ผู้ประกอบการประกอบอาชีพเพียงผู้เดียว แต่การช่วยงานของลูกจ้างหากนำมา ผสมเข้ากับโครงสร้างจะมีลักษณะในการร้องขอ หรือช่วยเหลือ ซึ่งในการช่วยงานในแต่ละครั้งได้ มีการจ่ายค่าตอบแทนให้

7.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณมัทนาเป็นอีกคนหนึ่ง ที่เห็นด้วยกับการนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจ เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นความสามารถของชุมชน ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ ซึ่งในการดำเนินชีวิตของคุณมัทนา จะยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการ เปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อให้สามารถ ดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน มีความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพและที่สำคัญ ไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด และในการ ดำเนินธุรกิจจะเน้นความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค ไม่โกง (81-100%) ใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่เน้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและใช้วัตถุดิบภายในชุมชนเป็นหลัก (61-80%) มีขนาดการผลิต ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ (41-60%) เป็นต้น

7.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณมัทนา (สัมภาษณ์ : 2554) มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี โดยได้รับการ ถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้เรื่องการทำผลิตภัณฑ์ผ้าทอและการแปรรูปผ้าทอมาจากครอบครัว ของคุณมัทนาเอง ในการเรียนรู้เริ่มแรกนั้นจะเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยการบอกกล่าวก่อน หลังจากที่มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับงานที่จะทำแล้วจึงค่อยลงมือปฏิบัติ สำหรับการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้วิธีการอธิบายขั้นตอนการทำและ ข้อมูลคร่าว ๆ เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ให้ผู้สนใจได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น

8. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง

8.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

8.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณบุญศรี สมใจอ้าย อยู่บ้านเลขที่ 259/1 หมู่ที่ 16 ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอ จอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 62 ปี จบการศึกษาระดับชั้นสูงสุด ประถมศึกษาปีที่ 4 รายได้หลัก

ของครอบครัวคือ ทำสวน มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท มีรายได้ที่นอกเหนือจากอาชีพหลักคือ ย้อมผ้าฝ้าย และทอผ้า

8.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ กลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง ซึ่งมีนางปริดา จันทาโลก เป็นประธานกลุ่มปัจจุบันและผู้ก่อตั้งกลุ่ม เมื่อเดือนพฤษภาคม 2526 เพื่อดำเนินกิจกรรม ส่งเสริมอาชีพแก่สมาชิกหมู่บ้านหลังจากฤดูเก็บเกี่ยว โดยนำลายมัดหมี่โบราณมาประยุกต์ใหม่ ที่เรียกว่า "มัดหมี่ประยุกต์" ซึ่งมีจุดเด่นที่การย้อมด้วยสีธรรมชาติจากพืช เช่น สีนํ้าตาลแกมเหลือง จากแก่นและรากของต้นขนุน สีครีมจากดินแดง สีครีมหรือสีนํ้าเงินจากต้นคราม สีดำหรือสีมะเกลือ จากผลมะเกลือ เป็นต้น ผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในการทำงาน 25 ปี ผู้ประกอบการได้บริหารการทำงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในการผลิตสินค้าผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบเอง โดยซื้อจากตลาดวโรรส วัตถุดิบที่จัดซื้อ เช่น ฝ้าย สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการผลิตตามแบบของผู้นำจ้าง การออกแบบโดยได้ข้อเสนอแนะจากผู้นำจ้าง และคิดค้นแบบเองทั้งหมด ระยะเวลาในการปฏิบัติงานหรือผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ คือ ทำงานตั้งแต่เวลา 08.00 -17.00 น. โดยมีสถานที่ปฏิบัติงานคือ สถานที่ของกลุ่ม ในการทำงานนั้นผู้ประกอบการทำงานแบบเป็นกลุ่ม ซึ่งแหล่งจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการคือ มีผู้นำซื้อถึงสถานที่และจำหน่ายในการจัดงานแสดงสินค้า

8.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่าย คือ ตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่น ผ้าฝ้ายทอมือจอมทอง เป็นต้น

ภาพที่ 4.16 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง

8.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

ประเภทของกลุ่มตามผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการคือ หมวกผ้า/สิ่งทอ และ ศิลปะประดิษฐ์ โดยผลิตภัณฑ์ที่ขายในรอบปีที่ผ่านมา ได้แก่ ผ้าฝ้ายทอมือและเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ย้อมสีธรรมชาติ ผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น เช่น ของที่ระลึก ที่รองจาน หมอน ผ้าม่าน ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้สร้างชื่อเสียงให้แก่หมู่บ้านมากมายจนได้รับการคัดสรรและได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งระดับภูมิภาคและระดับประเทศ

มาตรฐานผลิตภัณฑ์ของทางกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง

- 1) ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประเภทผ้ามัดหมี่ เส้นด้ายฝ้าย (มพช.17/2546) ตั้งแต่ 30 ธันวาคม 2546 - 29 ธันวาคม 2549
- 2) ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ประเภทผ้าทอมือลายจัดพื้นฐาน ชนิดเส้นด้ายใยประดิษฐ์ (มพช.18/2546) ตั้งแต่ 30 ธันวาคม 2546 - 29 ธันวาคม 2549
- 3) ได้รับการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2546 ระดับ 5 ดาวของจังหวัด และระดับภาค
- 4) เกียรติบัตรผ้าฝ้ายทอมือจากการเข้าร่วมแสดงสินค้า BOI ปี 2000 (พ.ศ.2543)
- 5) รางวัลดีเด่นช่างศิลป์ไทยประเภทผ้า ปี 2536 จากคณะกรรมการวัฒนธรรมไทย

ภาพที่ 4.17 ตราสินค้าของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง

8.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

ปัจจุบันทางกลุ่มมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 67 คน แต่ละคนมีรายได้เฉลี่ยที่เกิดจากกิจกรรมคนละ 2,000-3,000 บาทต่อเดือน และมีการจ้างแรงงานจำนวน 67 คน ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ทั้งหมด ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ จะผลิตเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภค ผู้ประกอบการมีตราสินค้าเป็นของตัวเอง ช่องทางการจำหน่ายของผู้ประกอบการนั้น ขายผู้บริโภคโดยตรง 15% ผ่านตัวแทนจำหน่าย 80% กลุ่มลูกค้าเป้าหมายคือ ผู้บริโภคและตัวแทนจำหน่ายทั้งภายในและต่างประเทศ

เมื่อกล่าวถึงโครงสร้างองค์กรของชุมชนนุญศรี ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง ซึ่งได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง

ประเภทสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณบุญศรี)	1
สมาชิกภายในชุมชน/ ลูกจ้าง	66
รวม	67

ตารางที่ 4.7 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง

ที่มา: บุญศรี สมใจอ้าย, 2554 : สัมภาษณ์.

แผนภูมิที่ 4.7 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง

จากแผนภูมิที่ 4.7 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างองค์กรของทางกลุ่มทอผ้าบ้านหนองอาบช้าง ที่คุณบุญศรีเป็นสมาชิกกลุ่มอยู่นั้น เป็นโครงสร้างแบบแนวดิ่ง ซึ่งจะแบ่งหน้าที่ตามความถนัดหรือความสามารถของแต่ละบุคคล โดยจะมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ทำหน้าที่ในการประสานงานด้านต่าง ๆ เช่น การผลิต การตลาด การจัดจำหน่าย เป็นต้น

8.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณบุญศรี กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง อยู่ได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน ซึ่งต้องมีความพอกินพอใช้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศได้ สำหรับคุณบุญศรีแล้ว มีการดำเนินชีวิตอยู่บนทางสายกลาง ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ตลอดจนมีความพร้อมยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ส่วนการดำเนินธุรกิจนั้นจะเน้นการไม่โลภ มีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค (81-100%) มีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ประกอบการและเน้นการบริหารที่มีผลเชิงต่ำ (61-80%) ตลอดจนการใช้เครื่องจักรหรือเครื่องมือต่าง ๆ ที่เน้นจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กี๋ทอผ้า ที่ปั่นด้าย และใช้วัตถุดิบภายในชุมชนเป็นหลัก และเน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย (41-60%) เป็นต้น

8.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณบุญศรี (สัมภาษณ์ : 2554) ได้รับการสืบทอดการทำผลิตภัณฑ์ผ้าทอมาจากรุ่นปู่ย่า ตายายสู่รุ่นพ่อแม่และมาสู่รุ่นลูกหลาน ซึ่งในการเรียนรู้เริ่มแรกนั้นจะเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยการบอกกล่าวและสาธิตวิธีการทำให้ดูก่อน เมื่อมีความรู้ความเข้าใจจึงค่อยลงมือปฏิบัติ ด้วยประสบการณ์การทำงานที่มีมา กว่า 25 ปี ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการทำการผลิตออกมาเพื่อเป็นที่ยอมรับของทุกคน เพราะมีความสวยงามและประณีต สำหรับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้วิธีการสาธิตและอธิบายขั้นตอนการทำงานและข้อมูลคร่าว ๆ เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ให้ผู้สนใจได้รับทราบข้อมูลเท่านั้น ทั้งนี้คุณบุญศรียังได้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอที่ตนเองทำแก่สมาชิกภายในครอบครัวและกลุ่มที่ทำงานด้วยกัน ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้งานหัตถกรรมสาขาผ้าทอยังคงอยู่คู่สังคมและมีผู้สืบทอดต่อไป

9. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น (จันทร์)

9.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

9.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณจันทร์ บุญมาปะ อยู่บ้านเลขที่ 329 หมู่ที่ 1 ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภोजอมทอง จังหวัด เชียงใหม่ อายุ 61 ปี จบการศึกษาระดับสูงสุด คือ ประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพของตนเอง ในหมู่บ้านเป็นประธานกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น มีจำนวนสมาชิกภายในครอบครัวจำนวน 5 คน รายได้หลักของครอบครัว คือ ทอผ้า มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท/เดือน มีรายได้ที่นอกเหนือจากอาชีพหลัก คือ ทำสวน ฐานะความเป็นอยู่พออยู่พอกิน

9.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ กลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น มีประสบการณ์ในการทำงาน 25 ปี ในการทำงานหรือดำเนินธุรกิจนั้น ผู้ประกอบการได้บริหารงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบในการผลิตเอง โดยซื้อมาจากที่ตลาดวโรรส อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งวัตถุดิบที่จัดซื้อ เช่น ผ้าย สีคราม อุปกรณ์ต่าง ๆ เหตุผลในการจัดหาวัตถุดิบในปัจจุบัน คือ หาซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ได้ง่าย ในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าตามแบบของผู้ว่าจ้าง และคิดค้นแบบเองทั้งหมด ระยะเวลาในการปฏิบัติงานคือ ช่วงบ่ายถึงเย็น ซึ่งใช้บ้านเป็นสถานที่ปฏิบัติงาน ในการทำงานนั้นผู้ประกอบการทำงานแบบ สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการทำอยู่ปัจจุบัน คือ 1) ผ้าถุงสี่ตะกอก ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 7 วัน ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น ซึ่งจำหน่ายในราคาสินค้า 400 บาท/ชิ้น 2) ผ้าชิ้นธรรมดา ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 7 วัน ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น ซึ่งจำหน่ายในราคาสินค้า 180 - 250 บาท/ชิ้น 3) ผ้าพันคอ ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 7 วัน ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น ซึ่งจำหน่ายในราคาสินค้า 200 - 450 บาท/ชิ้น 4) ผ้าห่ม ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 1 เดือน ได้จำนวนสินค้า 1 ชิ้น ซึ่งจำหน่ายในราคา 400 - 450 บาท/ชิ้น แหล่งที่จำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการคือ มีผู้มาซื้อถึงสถานที่และจำหน่ายสินค้าในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ได้แก่ งานฤดูหนาว งานโอท็อป ในการประกอบอาชีพนี้ของผู้ประกอบการ เคยได้รับการช่วยเหลือในด้านการผลิต การจำหน่ายสินค้า หรือด้านอื่น ๆ จากพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล สำหรับการทำงานผู้ประกอบการได้ประสบกับปัญหาคือ ต้นทุนในการผลิตสินค้าสูง และผ้ายมีราคาแพง

9.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่ายคือ ประชาสัมพันธ์แบบใช้สื่อออนไลน์

9.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

สินค้าที่ผลิตอยู่ปัจจุบันของผู้ประกอบการคือ ผลิตภัณฑ์ลายผ้าฝ้ายโบราณ เช่น ผ้าพันคอ ผ้าถุง ผ้าห่ม เป็นต้น ในการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ คือ มีการผลิตตามออเดอร์ โดยเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการใช้ในการเลือกซื้อวัตถุดิบคือ เลือกผ้ายตามเกรด วิธีการเก็บรักษาวัตถุดิบ คือ เก็บไว้ในที่ร่ม ผู้ประกอบการมีสินค้าคงคลังที่เหลือในรอบปัจจุบันเป็นจำนวนเงิน 50,000 ถึง 60,000 บาท ปัจจุบันผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าใหม่ ได้แก่ ผ้าพันคอ ซึ่งผลิตภัณฑ์ใหม่ของผู้ประกอบการมีการพัฒนามาจากสินค้าเดิม คือ ผ้าพันคอทำแบบบาง และผลิตภัณฑ์นี้มีแรงจูงใจในการผลิต คือ สามารถขายได้ตลอดปี

ภาพที่ 4.18 ผลผลิตของกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น

9.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

ในการผลิตสินค้า ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพื่อให้ได้ยอดขายมากที่สุด สินค้าของผู้ประกอบการไม่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ใดเลย ผู้ประกอบการเป็นคนคิดค้นเอง และไม่มีตราสินค้าเป็นของตนเอง แต่มีการใช้ชื่อตามสถานที่ของกลุ่ม ปัจจุบันผู้ประกอบการมีบรรพบุรุษที่สืบทอดสินค้าของตนเอง โดยศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นผู้ออกแบบให้ ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวไทย ซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปใช้เอง ซึ่งบางครั้งลูกค้าได้ให้คำแนะนำในตัวผลิตภัณฑ์คือ ออกแบบลายผ้าดู ผู้ประกอบการมีความประสงค์ที่จะพัฒนาสินค้าตามคำแนะนำของลูกค้า ผู้ประกอบการไม่เคยมีการสำรวจอัตราการบริโภคสินค้าของผู้บริโภค เพื่อเพิ่มหรือลดงานการผลิตสินค้า ในการกำหนดราคาสินค้าของผู้ประกอบการจะเป็นผู้กำหนดเอง ซึ่งคำนวณราคาจากต้นทุน โดยมีปัจจัยที่ผู้ประกอบการได้พิจารณาในการกำหนดราคาสินค้า ได้แก่ ต้นทุนราคาสินค้า กำลังซื้อของลูกค้า ซึ่งในการกำหนดราคาสินค้าข้างต้น ผู้ประกอบการไม่ได้คิดรวมกับต้นทุนค่าขนส่ง ผู้ประกอบการมีร้านในการจัดจำหน่ายสินค้าเอง จำนวน 1 แห่ง ปัจจุบันผู้ประกอบการได้จัดจำหน่ายผ่านตัวแทนจำหน่าย จำนวน 1 คน สาเหตุที่ผู้ประกอบการจัดจำหน่ายผ่านสถาบันคนกลาง คือ สามารถกระจายสินค้าและบริการได้ดีกว่าผู้ประกอบการเอง สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วในการเคลื่อนไหวของราคาและปริมาณสินค้า ผู้ประกอบการมีการแบ่งรายได้ให้กับตัวแทนจำหน่าย คือ ขายในราคาส่งตัวแทนจำหน่าย แล้วให้บวกกำไรเอง การขนส่งสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ใช้วิธีการขนส่งสินค้าแบบใช้ยานพาหนะของผู้ประกอบการ ยานพาหนะของรถรับจ้างทั่วไป มีการส่งเสริมการตลาด และการประชาสัมพันธ์ผ่านอินเทอร์เน็ต มีการจัดทำประชาสัมพันธ์ ได้แก่ กิจกรรมที่ช่วยเหลือเพื่อสาธารณชน เช่น การให้ทุน การให้วิทยาทานความรู้ ในกิจการเป็นแหล่งศึกษาดูงานและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และบุคคลทั่วไป การร่วมงานวันพิเศษต่าง ๆ เช่น วันงานเทศกาลสินค้า

ทางเกษตร งานกาชาดต่าง ๆ งานแสดงสินค้า ผู้ประกอบการมีคู่แข่งด้านการค้า จำนวน 10 ราย ในระดับตลาดหมู่บ้าน ผู้ประกอบการคิดว่าจุดเด่นของธุรกิจผู้ประกอบการเมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น ๆ คือ ความสะดวกของผ้าทอ

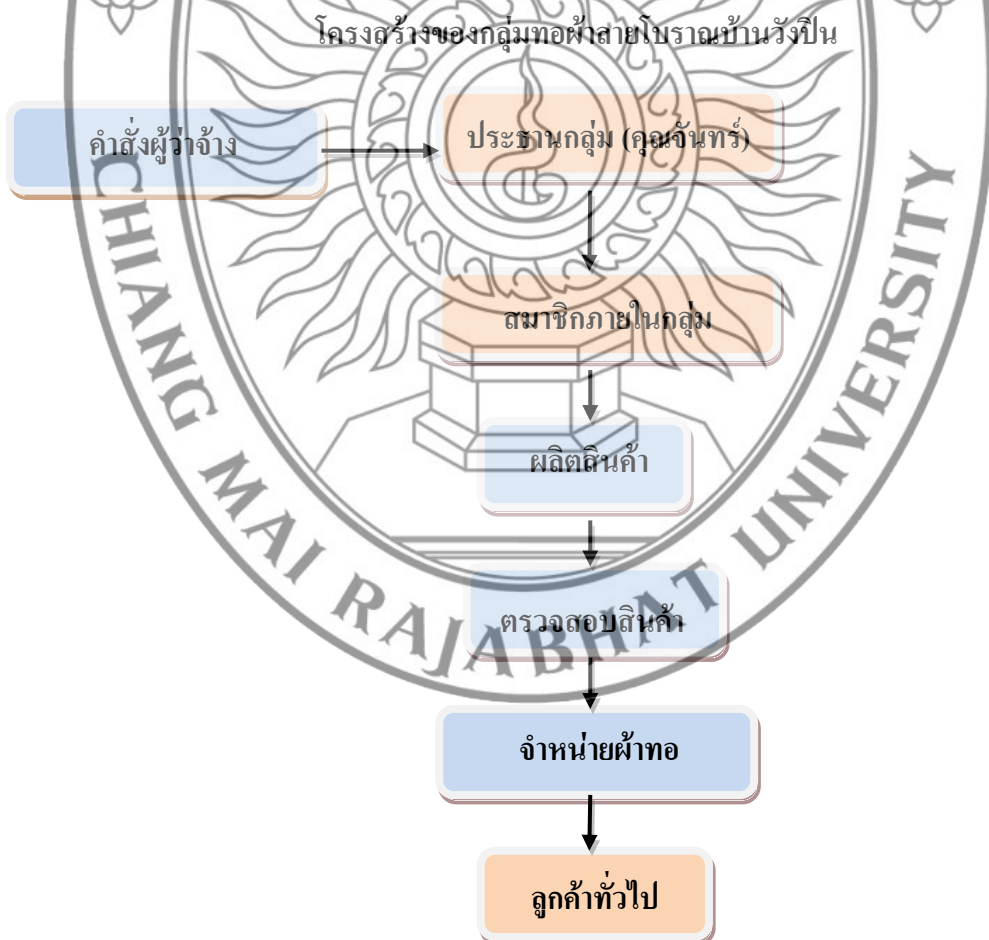
เมื่อก้าวถึงโครงสร้างองค์กรของคุณจันทร์ ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการเป็นทั้งประธานกลุ่มและดำเนินการผลิตร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น ซึ่งได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น

ประเภทสมาชิกกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณจันทร์)	1
สมาชิกภายในชุมชน	14
รวม	15

ตารางที่ 4.8 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น

ที่มา : จันทร บุญมาปะ, 2554 : สัมภาษณ์

แผนภูมิที่ 4.8 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านวังปิ่น

จากแผนภูมิที่ 4.8 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างองค์กรของทางกลุ่มทอผ้าลายโบราณ บ้านวังปิ่น ที่คุณจันทร์เป็นประธานกลุ่มอยู่นั้น เป็นโครงสร้างแบบแนวดิ่ง ซึ่งจะแบ่งหน้าที่ตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยจะมีประธานกลุ่มเป็นผู้ทำหน้าที่ในการประสานงานด้านต่าง ๆ เช่น การผลิต การตลาด การจัดจำหน่าย เป็นต้น

9.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณจันทร์ กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานให้คนไทยใช้เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เกิดสมดุลในชีวิตที่ว่าทุกสิ่งอนิจจัง ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลง ทั้งปัจจัยที่เปลี่ยนแปลงมาจากนอกประเทศ กับในประเทศ ซึ่งคุณจันทร์และสมาชิกภายในครอบครัวได้นำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างเคร่งครัด โดยยึดหลักการที่ว่าใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ภายใต้อุปสรรค ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี เป็นต้น โดยส่วนตัวแล้วคุณจันทร์จะดำเนินธุรกิจเป็นแบบเน้นความซื่อสัตย์ในการประกอบการ (81-100%) มีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ประกอบการและเน้นการบริหารที่มีความเที่ยงตรง (61-80%) และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (41-60%)

9.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณจันทร์ (สัมภาษณ์ : 2554) มีประสบการณ์ในการทำงานและสลักไม้มากกว่า 25 ปี โดยได้รับการสืบทอดการทำผลิตภัณฑ์ผ้าทอมานจากครอบครัว ที่มีการสืบทอดงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอจากรุ่นปู่ย่าตายายสู่รุ่นพ่อแม่และมาสู่รุ่นลูกหลาน ซึ่งในการเรียนรู้เริ่มแรกนั้นจะเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยการบอกกล่าวก่อนแล้วจึงค่อยลงมือปฏิบัติจนเกิดความชำนาญมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้วิธีการอธิบายขั้นตอนการทำงานและข้อมูลคร่าว ๆ ให้ผู้ที่สนใจได้รับทราบข้อมูลเท่านั้น ทั้งนี้คุณสมจันทร์ยังได้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับงานหัตถกรรมสาขาผ้าทอที่ตนเองทำแก่สมาชิกภายในครอบครัวและสมาชิกที่ทำงานร่วมกันด้วย ทั้งนี้เพื่อให้คนรุ่นหลังเล็งเห็นความสำคัญของงานหัตถกรรมดังกล่าวและมีผู้สืบทอดต่อไป

10. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวง (ศรีนวล)

10.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

10.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณศรีนวล ปัญญาภิตติกุล อยู่บ้านเลขที่ 26 หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 54 ปี ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสมาชิกภายในครอบครัว 7 คน รายได้หลักของครอบครัว คือ เย็บผ้า มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท มีฐานะพออยู่พอกิน โดยได้ยึดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

10.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ กลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวง มีประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปี ผู้ประกอบการบริหารงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบในการผลิตเอง โดยซื้อจากในท้องถิ่นและในตัวเมืองเชียงใหม่ สำหรับวัตถุดิบที่จัดซื้อ เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ส่วนในการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าตามแบบของผู้ว่าจ้าง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานคือ ทำงานทั้งวันที่บ้าน ผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการทำอยู่ปัจจุบัน คือ 1) กระเป๋ (ในการผลิต 1 ครั้ง เวลาในการผลิตจะแล้วแต่แบบของกระเป๋า จำนวนสินค้าที่ได้ 10 ชิ้น จำหน่ายในราคาสินค้า 3 – 50 บาท/ชิ้น) 2) ที่ใส่ทิชชู (ในการผลิต 1 ครั้ง ได้จำนวนสินค้า 10 ชิ้น จำหน่ายในราคาสินค้า 159 บาท/ชิ้น) 3) ผ้าปูโต๊ะ (ในการผลิต 1 ครั้ง ได้จำนวนสินค้า 15 ชิ้น จำหน่ายในราคาสินค้า 290 บาท/ชิ้น) 4) ที่รองแก้ว รองจาน (ในการผลิต 1 ครั้ง ได้จำนวนสินค้า 24 ชิ้น จำหน่ายในราคาสินค้า 20 – 1520 บาท/ชิ้น) สำหรับแหล่งที่จำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการ คือ มีผู้ซื้อมาซื้อสินค้าถึงสถานที่ และในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เช่น ผ้าฝ้ายทอมือ ของดี ของอำเภอจอมทอง และในการประกอบอาชีพนี้ของผู้ประกอบการ ไม่เคยได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานใดเลยในด้านการผลิต การจำหน่ายสินค้าหรือด้านอื่น ๆ ส่วนในการทำงานผู้ประกอบการได้ประสบกับปัญหาด้านการตลาด

10.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มของผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่ายคือ มีการจัดนำสินค้าไปแสดงตามงานสินค้า OTOP เป็นงานของอำเภอจอมทอง และมีการประชาสัมพันธ์แบบใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งผู้ประกอบการจะมีเว็บไซต์ของกลุ่ม คือ เว็บไซต์ของตำบลบ้านแปะ สำหรับค่าใช้จ่ายในการประชาสัมพันธ์สินค้านั้น ผู้ประกอบการได้นำสินค้าไปจัดตามงานแสดงสินค้า ซึ่งจะจ่ายเป็นค่าเช่าที่จัดงานแสดงสินค้าครั้งละ 800 บาท/ครั้ง แต่การประชาสัมพันธ์แบบใช้สื่อออนไลน์ ไม่ต้องจ่ายค่าใช้จ่าย

10.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการจะใช้สถานที่ในการผลิตสินค้า คือ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า บ้านวังตวง ตำบลบ้านแปะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสถานที่ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ เพราะมีความสะดวกในการจัดสรรวัสดุและวัตถุดิบในการผลิตสินค้า ส่วนราคาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ คือ 1) ผ้าฝ้าย ราคาเมตรละ 60 บาท หรือ 100 บาท แหล่งที่จำหน่ายผ้าฝ้าย คือ แหล่งผลิตแถวบ้าน 2) ผ้าไหม เมตรละ 90 บาท หรือ 70 บาท แหล่งที่จำหน่ายผ้าไหม คือ ตลาดวโรรส 3) ซิป อันละ 15 บาท แหล่งจำหน่ายซิป คือ ตลาดวโรรส 5) ด้าย ก่อละ 60 บาท แหล่งที่จำหน่ายด้ายคือ ตลาดวโรรส ในการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ ซื้อคราวละมาก ๆ เนื่องจากมีกำลังเงินในการซื้อวัตถุดิบสูง ซึ่งผู้ประกอบการมีวิธีการเก็บรักษาวัตถุดิบคือ เก็บไว้ในโรงงานที่บ้าน และผู้ประกอบการมีมาตรฐานในการควบคุมการผลิตสินค้าคือ ผู้ประกอบการมีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าอีกทีก่อนจะส่งไปให้ลูกค้าหรือนำออกจำหน่ายสู่ท้องตลาด สำหรับสินค้าของผู้ประกอบการได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนสินค้า OTOP ระดับ 3 ดาว ในการจัดเก็บสินค้านั้น ผู้ประกอบการได้มีการแยกประเภทของสินค้า ในการจัดเก็บรักษาสินค้า ส่วนสินค้าที่เก็บไว้ยังไม่ได้ออกจำหน่าย คือ สินค้าคงคลัง ได้ประเมินค่าเป็นจำนวน 500 ชิ้น เป็นจำนวนเงิน 25,000 บาท ปัจจุบันผู้ประกอบการได้มีการผลิตสินค้าใหม่ คือ เสื้อผ้า เพราะว่าตลาดลูกค้ามีอยู่กว้างขวาง

10.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

กลุ่มธุรกิจของผู้ประกอบการ มีจำนวนสมาชิก 28 คน แบ่งเป็นสมาชิกภายในครอบครัว 2 คน และลูกจ้างหรือสมาชิกในชุมชน 26 ผู้ประกอบการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และผู้ประกอบการได้รับการถ่ายทอดการผลิตสินค้าคือ มีลูกค้าเอาแบบมาให้ดู ผู้ประกอบการได้ตั้งเกณฑ์ในการตั้งชื่อและตราสินค้าของผู้ประกอบการ โดยพิจารณาจากการตั้งตามสถานที่ของกลุ่ม ผู้ประกอบการได้มีการตรวจสอบสินค้าก่อนการจำหน่าย ปัจจุบันผู้ประกอบการไม่มีตราสินค้าและไม่มีบรรจุภัณฑ์ สำหรับลูกค้าส่วนใหญ่คือ กลุ่มบริษัท ซึ่งมีการซื้อเพื่อนำไปจำหน่ายต่อ และเมื่อมีลูกค้าให้คำแนะนำด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการจะพัฒนาสินค้าตามคำแนะนำของลูกค้า ในการกำหนดสินค้าของผู้ประกอบการได้กำหนดราคาสินค้าจากราคาวัตถุดิบทั้งหมด ส่วนปัจจัยที่ผู้ประกอบการได้พิจารณาในการกำหนดราคาสินค้า คือ คุณภาพสินค้า ต้นทุนราคาสินค้า ความต้องการของตลาด ส่วนในการกำหนดราคาสินค้าข้างต้น ผู้ประกอบการได้คิดรวมกับต้นทุนค่าขนส่งแล้ว ช่องทางในการจัดจำหน่าย มี 4 แห่ง โดยผู้ประกอบการจัดจำหน่ายผ่านสถาบันคนกลาง เพราะมีการขายและกระจายสินค้า/บริการได้ดีกว่าผู้ประกอบการเอง สำหรับการแบ่งรายได้ให้กับตัวแทนจำหน่ายคือ ขายในราคาส่งตัวแทนจำหน่าย แล้วให้บวกกำไรเอง

ในการขนส่งสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค จะใช้วิธีการขนส่งสินค้าแบบยานพาหนะของบริษัทขนส่งเอง ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดนั้นไม่มีการจัดทำโฆษณา เพราะต้องค่าใช้จ่ายสูง ส่วนการประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์ในทางเว็บไซต์ของตำบลบ้านแปะ และมีการแข่งขันด้านการค้า จำนวน 3 ราย ส่วนการแข่งขันในระดับตลาดหมู่บ้านไม่มี

ภาพที่ 4.19 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวง

เมื่อกล่าวถึงโครงสร้างองค์กรของชุมชน ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตงานหัตถกรรมผ้าทอร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวง ซึ่งได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

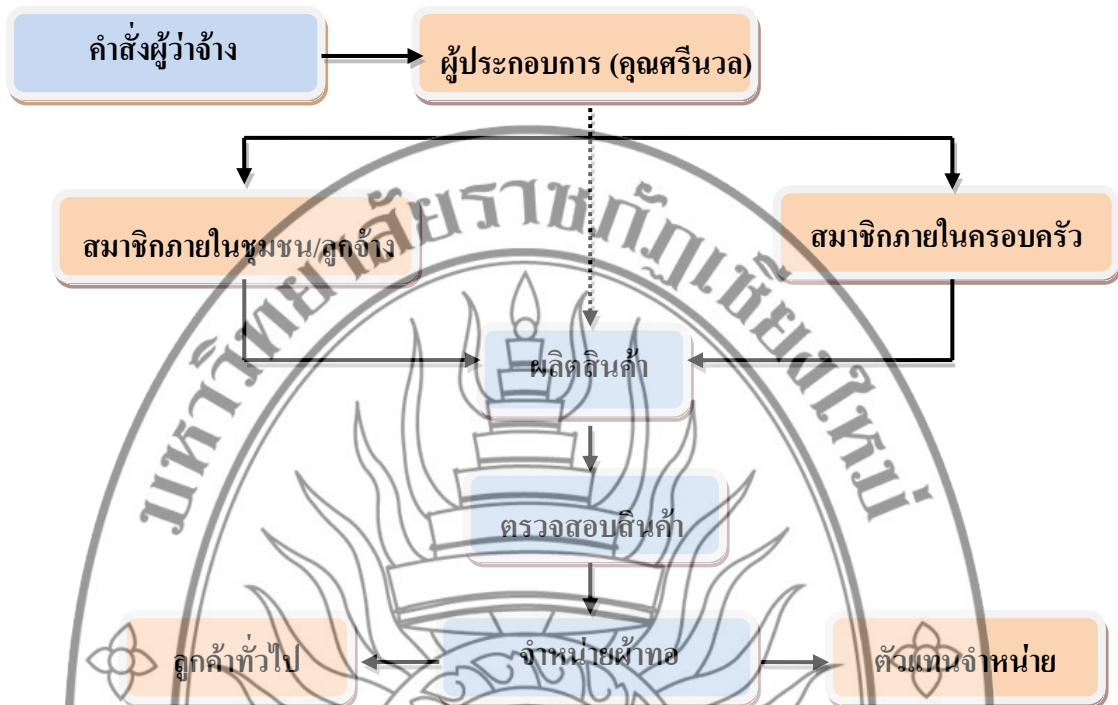
จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวง

ประเภทสมาชิกกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวง	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณศรีนวล)	1
สมาชิกในครอบครัว	1
ลูกจ้าง/สมาชิกภายในชุมชน	26
รวม	28

ตารางที่ 4.9 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวง

ที่มา : ศรีนวล ปัญญาภักติคุณ, 2554 : สัมภาษณ์.

โครงสร้างของกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวง

แผนภูมิที่ 4.9 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวง

จากแผนภูมิที่ 4.9 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างองค์กรของทางกลุ่มตัดเย็บผ้าบ้านวังดวงที่คุณศรีนวลเป็นประธานกลุ่มอยู่นั้น เป็นโครงสร้างแบบแนวดิ่ง โดยแต่ละแผนกจะแบ่งงานกันตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเคร่งครัด

10.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณศรีนวล กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างพอดี ไม่น้อย หรือไม่มากเกินไป ไม่เกินตัว ซึ่งคุณพวงทองและสมาชิกภายในครอบครัวจะอาศัยความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี เข้ามาเป็นสิ่งปฏิบัติในการดำรงชีพ ส่วนการดำเนินธุรกิจนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน โดยคุณศรีนวล จะดำเนินธุรกิจเป็นแบบเน้นความซื่อสัตย์ในการประกอบการและไม่โลภ (81-100%) มีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพภาพของผู้ประกอบการและเน้นการบริหารที่มีความเสี่ยงต่ำ (61-80%) ตลอดจนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ราคาไม่แพง (41-60%)

10.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณศรีนวล (สัมภาษณ์ : 2554) มีประสบการณ์ในการทำผลิตภัณฑ์ผ้าทอมากกว่า 5 ปี โดยได้รับการสืบทอดความรู้มาจากรุ่นปู่ย่าตายายและรุ่นพ่อและแม่ ซึ่งในการเรียนรู้เริ่มแรกนั้นจะ

เป็นการถ่ายทอดความรู้โดยการบอกกล่าวและสาธิตวิธีการทำให้ดูก่อน แล้วจึงค่อยลงมือปฏิบัติ ในตอนแรกคุณศรีนวลก็ลองทำผิดทำถูกไปก่อน สำหรับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อ ชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการอธิบายขั้นตอนการทำและข้อมูลคร่าว ๆ เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ ให้ผู้ที่สนใจได้รับทราบข้อมูลเท่านั้น

11. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มสตรีสหกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรือง (ดาจารย์ โอชะกุล)

11.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

11.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณดาจารย์ โอชะกุล อยู่บ้านเลขที่ 28 หมู่ที่ 3 ตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เบอร์โทรศัพท์ 053-963189 เพศ หญิง อายุ 61 ปี จบการศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 7 ดำรงตำแหน่งกรรมการหมู่บ้าน มีสมาชิกภายในครอบครัว จำนวน 3 คน รายได้หลักของครอบครัวคือ ตัดเย็บเสื้อผ้า มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน 30,000 – 40,000 บาท ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวคือ พออยู่พอกิน โดยได้ยึดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิตคือ อยู่อย่างพอเพียง รู้จักการประหยัด คัดออม และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ในปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา

ภาพที่ 4.20 คุณดาจารย์ โอชะกุล

11.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ กลุ่มสตรีสหกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรือง มีประสบการณ์ในการทำงานประมาณ 40 ปี ผู้ประกอบการบริหารงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบในการผลิตเองโดยซื้อจากตลาดวโรรส ในตัวเมืองเชียงใหม่ สำหรับ วัตถุดิบที่จัดซื้อ เช่น ผ้าฝ้าย ด้าย สำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์นั้น ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าคือ

มีการคิดค้นแบบเองทั้งหมด และมีการออกแบบโดยได้ข้อเสนอแนะจากผู้ว่าจ้าง ซึ่งปัจจุบันทำแบบตามการออกแบบของผู้ว่าจ้างที่ส่งมาจากกรุงเทพฯ ส่วนระยะเวลาในการปฏิบัติงานหรือผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ คือ มีการทำงานทั้งวันและสถานที่ที่ปฏิบัติงานคือ ใช้สถานที่ของกลุ่มและที่บ้านในการทำงานนั้นผู้ประกอบการทำงานกันในกลุ่ม และแบ่งรายได้ให้กัน ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ผู้ประกอบการทำอยู่ปัจจุบันคือ 1) เสื้อคลุม ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 1 วัน ได้จำนวนสินค้า 2 ชิ้น จำหน่ายในราคาสินค้าชิ้นละ 600 บาท/ชิ้น 2) เสื้อผ้าฝ้ายทอมือ ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 1 วัน ได้จำนวนสินค้า 10 ชิ้น จำหน่ายในราคาสินค้า 150 บาท/ชิ้น แหล่งที่จำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการคือ มีผู้ซื้อผลิตภัณฑ์มาซื้อถึงสถานที่จำหน่าย และในการทำงานผู้ประกอบการได้ประสบกับปัญหาต้นทุนในการผลิตสูงคือ ผ้า

ภาพที่ 4.21 ผลิตภัณฑ์และการรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรีสหกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรือง

11.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่ายคือ ใช้สถานที่ของกลุ่มในการจำหน่ายและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

11.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

ผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการผลิตอยู่ในปัจจุบันคือ เสื้อคลุม เสื้อผ้าฝ้ายทอมือ ในการวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ ผ้า ราคา 4,000 บาท/ม้วน แหล่งที่จำหน่าย ได้แก่ กาดหลวง ผู้ประกอบการมีลักษณะในการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ ซื้อคราวละมาก ๆ เนื่องจากมีกำลังเงินในการซื้อสูง ส่วนเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการใช้ในการเลือกซื้อวัตถุดิบคือ มีการทำตามการสั่งทำตามแบบของลูกค้า ตามความต้องการของลูกค้า โดยวิธีการที่ผู้ประกอบการใช้เก็บรักษาวัตถุดิบคือ เก็บไว้ตามปกติ สินค้าของผู้ประกอบการได้รับการยอมรับคุณภาพจากหน่วยงานที่รับรองคุณภาพสินค้าคือ สินค้า OTOP และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนในปี

11.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

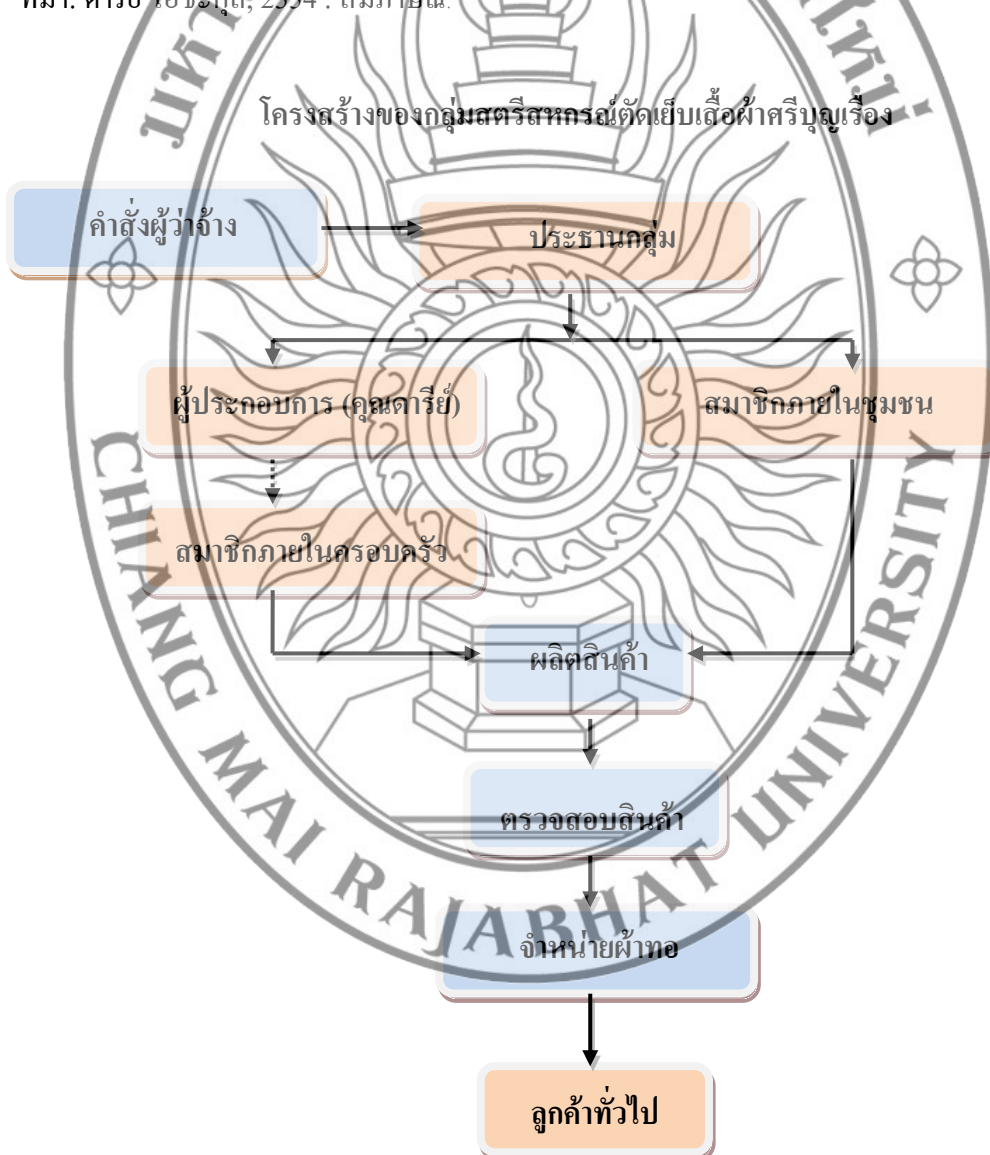
กลุ่มธุรกิจของผู้ประกอบการ มีจำนวนสมาชิก 15 คน แบ่งเป็นสมาชิกภายในครอบครัว 2 คน ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการได้คำนึงถึงเรื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ผู้ประกอบการไม่มีตราสินค้าเป็นของตนเอง ผู้ประกอบการได้มีการตรวจสอบสินค้าก่อนการจำหน่ายคือ มีการตรวจสอบดูรอยเย็บ ความหนาแน่นของผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันผู้ประกอบการมีบรรทัดสำหรับสินค้า สำหรับลูกค้าส่วนใหญ่คือ ลูกค้าในกรุงเทพฯ ซึ่งซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปขายต่อ เมื่อมีลูกค้าให้คำแนะนำในตัวผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการก็ยินดีที่จะทำตามคำแนะนำของลูกค้า ในการกำหนดราคาสินค้าของผู้ประกอบการได้กำหนดราคาสินค้าเองจากค่าแรง เวลา ต้นทุน ซึ่งปัจจัยที่ผู้ประกอบการได้พิจารณาในการกำหนดราคาสินค้าคือ ต้นทุนราคาสินค้า ผู้ประกอบการมีเงื่อนไขในการตกลงการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับลูกค้าในแต่ละรายแตกต่างกันคือ ลูกค้าประจำจะไม่มีการวางมัดจำ แต่ถ้าเป็นลูกค้าหน้าใหม่ จะต้องมีการวางมัดจำ 30 – 50 % ผู้ประกอบการไม่มีการส่งเสริมการตลาด การประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการขาย ผู้ประกอบการคิดว่าจุดเด่นของธุรกิจเมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น ๆ คือ ทำแบบได้เอง มีการตัดเย็บเอง และทำงานกันอย่างตรงต่อเวลา

เมื่อก้าวถึงโครงสร้างองค์กรของคุณดารีย์ ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตงานหัตถกรรมผ้าร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มสตรีสหกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรือง ซึ่งได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มสตรีสหกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรือง

ประเภทสมาชิกกลุ่มสตรีสหกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรือง	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (คุณดาเรย์ โอชะกุล)	1
สมาชิกในครอบครัว	2
ลูกจ้าง/สมาชิกภายในชุมชน	12
รวม	15

ตารางที่ 4.10 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มสตรีสหกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรือง
ที่มา: ดาเรย์ โอชะกุล, 2554 : สัมภาษณ์.

แผนภูมิที่ 4.10 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มสตรีสหกรณ์ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรือง

จากแผนภูมิที่ 4.10 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างองค์กรของทางกลุ่มสตรีสหกรณ์ ตัดเย็บเสื้อผ้าศรีบุญเรืองที่ศูนย์เป็นสมาชิกกลุ่มอยู่นั้น เป็นโครงสร้างแบบแนวดิ่ง ซึ่งจะแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละคนตามงานที่แต่ละคนถนัด

11.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณดารีย์ เป็นอีกคนหนึ่งที่น่าปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ ดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจได้เป็นอย่างดี โดยกล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง เศรษฐกิจ ที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเอง ให้ดีเสียก่อนคือตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ไม่โลภโลมงแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจ ให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความ เจริญก้าวหน้า และฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไปได้ โดยในการดำเนินชีวิต นั้นคุณดารีย์ และสมาชิกภายในครอบครัวจะใช้ชีวิตโดยเดินอยู่บนทางสายกลาง พึ่งพาอาศัยซึ่งกัน ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ส่วนการดำเนินธุรกิจนั้นจะเน้นการไม่โลภ มีความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค (81-100%) มีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ประกอบการและเน้น การบริหารที่มีความเสี่ยงต่ำ (61-80%) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และมีขนาดการผลิตที่เหมาะสม (41-60%) เป็นต้น

11.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณดารีย์ (สัมภาษณ์ : 2554) มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 40 ปี โดยได้เรียนรู้ การทำผลิตภัณฑ์ผ้าจากครอบครัวและสมาชิกภายในกลุ่มที่ปฏิบัติร่วมกัน โดยในการเรียนรู้เริ่มแรก นั้นจะเป็นการจะเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยการบอกกล่าวก่อน จากนั้นจึงนำความรู้ที่ได้มาทำการ ฝึกปฏิบัติ สำหรับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้วิธีการ อธิบายขั้นตอนการทำและข้อมูลกว้าง ๆ เกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ให้ผู้สนใจได้รับทราบข้อมูลเท่านั้น ซึ่งบุคคลที่สนใจส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพื่อนำความรู้ที่ได้ไป ปฏิบัติจริงหรือนำไปประกอบเป็นอาชีพ และทำการสืบทอดงานหัตถกรรมท้องถิ่นประเภทนี้ไว้ให้ คงอยู่สืบต่อไป

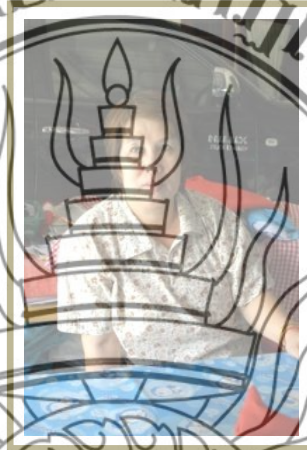
12. สถานภาพและการจัดการธุรกิจชุมชนของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านเตื่องก (ประทุม)

12.1 บริบทและศักยภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น

12.1.1 ประวัติผู้ประกอบการ

คุณประทุม มุลอ้าย อยู่บ้านเลขที่ 76 หมู่ 9 ตำบลข้าวเม่น อำเภอสารภี จังหวัด เชียงใหม่ อายุ 50 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 6 ดำรงตำแหน่งกรรมการ

หมู่บ้าน และเป็นประธานอื่น ๆ มีจำนวนสมาชิกภายในครอบครัว 4 คน รายได้หลักของครอบครัว คือ ตัดเย็บเสื้อผ้า มีรายได้โดยเฉลี่ย 10,000 บาท/เดือน มีรายได้ที่นอกเหนือจากอาชีพหลัก คือ ทำสวนลำไย รายได้โดยเฉลี่ย 100,000 บาท/ปี มีฐานะความเป็นอยู่แบบพออยู่พอกิน โดยได้ยึดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตคือ อยู่อย่างพอเพียง รู้จักการประหยัด และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา

ภาพที่ 4.22 คุณประทุม มุสอ้าย

12.1.2 ข้อมูลผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการมีชื่อกลุ่มคือ กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านदेोक มีประสบการณ์ในการทำงาน 32 ปี ผู้ประกอบการได้บริหารงานร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการได้จัดหาวัตถุดิบเองโดยซื้อมาจากตลาดหลวง (ผ้าเมือง) ตั้งมาจากกรุงเทพฯ วัตถุดิบที่จัดซื้อ เช่น ผ้า ด้าย ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ผู้ประกอบการได้ผลิตสินค้าตามแบบของผู้ว่าจ้าง (เสื้อซอป) และคิดค้นแบบเอง (เสื้อผ้าพื้นเมือง) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการคือทำงานทั้งวัน ส่วนผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่ผู้ประกอบการทำอยู่ปัจจุบันคือ 1) เสื้อเชิ้ต ในการผลิต 1 ครั้ง ใช้เวลา 1 วัน ได้จำนวนสินค้า 10 ชิ้น จำหน่ายในราคา 200 บาท/ชิ้น 2) เสื้อกันหนาว ในการผลิต 1 ครั้งใช้เวลา 1 วัน ได้จำนวนสินค้า 2 ตัว จำหน่ายในราคาสินค้า 500 – 700 บาท/ชิ้น มีแหล่งจำหน่ายสินค้าของผู้ประกอบการคือ มีผู้ซื้อมาซื้อถึงสถานที่ผลิตเลย และมีการส่งให้กับลูกค้าด้วย ในการประกอบอาชีพนี้ของผู้ประกอบการไม่เคยได้รับการช่วยเหลือในด้านการผลิต การจำหน่ายสินค้าหรือด้านอื่น ๆ จากภาครัฐ อีกทั้งในปัจจุบันผู้ประกอบการเองยังได้ประสบกับปัญหาด้านทุนในการผลิตสูงขึ้นคือ ผ้า

12.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

เมื่อผลิตสินค้าเสร็จ กลุ่มของผู้ประกอบการได้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อจัดจำหน่ายคือ ใช้สถานที่กลุ่มในการจำหน่ายและประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

12.1.4 ข้อมูลการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการ

ผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการผลิตอยู่ในปัจจุบันคือ เสื้อเชิ้ต เสื้อผ้าพื้นเมือง วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ ผ้า ราคา 4,000 บาท/ม้วน ด้าย ราคา 80 บาท/แพ็ค แหล่งที่จำหน่ายคือ ตลาดหลวง ผู้ประกอบการมีลักษณะในการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการคือ ซื้อคราวละมาก ๆ เนื่องจากมีกำลังเงินในการซื้อสูง ส่วนเกณฑ์ที่ผู้ประกอบการใช้ในการเลือกซื้อวัตถุดิบคือ ดูความต้องการของลูกค้าตามการสั่งทำ ผู้ประกอบการมีวิธีการเก็บรักษาวัตถุดิบคือ เก็บไว้ในถุงผ้า ผู้ประกอบการมีมาตรฐานในการควบคุมการผลิตสินค้าคือ การผลิตตามการสั่งทำ และสินค้าของผู้ประกอบการได้รับการยอมรับคุณภาพจากหน่วยงานที่รับรองคุณภาพสินค้า คือ OTOP (สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) ส่วนสินค้าที่ผลิตเสร็จแล้วจะพับเก็บใส่ถุง เตรียมส่งให้กับลูกค้า หรือรอลูกค้ามารับที่ร้าน สวิทวินเทอร์ สินค้าคงคลังของผู้ประกอบการที่เหลือในรอบปัจจุบันเป็นสินค้าที่เหลือเยอะและไม่สามารถประเมินมูลค่าของสินค้าได้ ในอนาคตผู้ประกอบการจะเปิดร้านขายสินค้าที่เหลืออยู่

12.1.5 ข้อมูลด้านการตลาดของผู้ประกอบการ

กลุ่มธุรกิจของผู้ประกอบการ มีจำนวนสมาชิก 30 คน แบ่งเป็นสมาชิกภายในครอบครัว 3 คน ในการผลิตสินค้าของผู้ประกอบการได้ทำการผลิตเพื่อการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และเพื่อให้ได้ยอดขายที่มากที่สุด ผู้ประกอบการมีชื่อตราสินค้าคือ เตื่องก ผู้ประกอบการมีการตรวจสอบสินค้าก่อนการจำหน่ายคือ ตรวจสอบรอยเย็บและตรวจสอบดูความเรียบร้อยของการเย็บผ้า ปัจจุบันผู้ประกอบการมีบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าของผู้ประกอบการคือ เป็นบรรจุภัณฑ์แบบง่าย แต่จะขาดรายละเอียดที่ต้องระบุตามมาตรฐาน ลูกค้าส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการคือ นักเรียน นักศึกษา ซื้อไปเพื่อสวมใส่ ในการกำหนดราคาสินค้าของผู้ประกอบการจะกำหนดราคาสินค้าเอง โดยคิดจกค่าแรงบวกกำไร 15% และปัจจัยที่ผู้ประกอบการได้พิจารณาในการกำหนดราคาสินค้าคือ ต้นทุนราคาสินค้า ผู้ประกอบการมีการส่งเสริมการตลาดโดยนามบัตรและผู้ประกอบการไม่มีการส่งเสริมการขายและการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนผู้ประกอบการมีจุดเด่นของธุรกิจเมื่อเทียบกับคู่แข่งรายอื่น ๆ คือ ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ ผลิตสินค้าตรงต่อเวลา

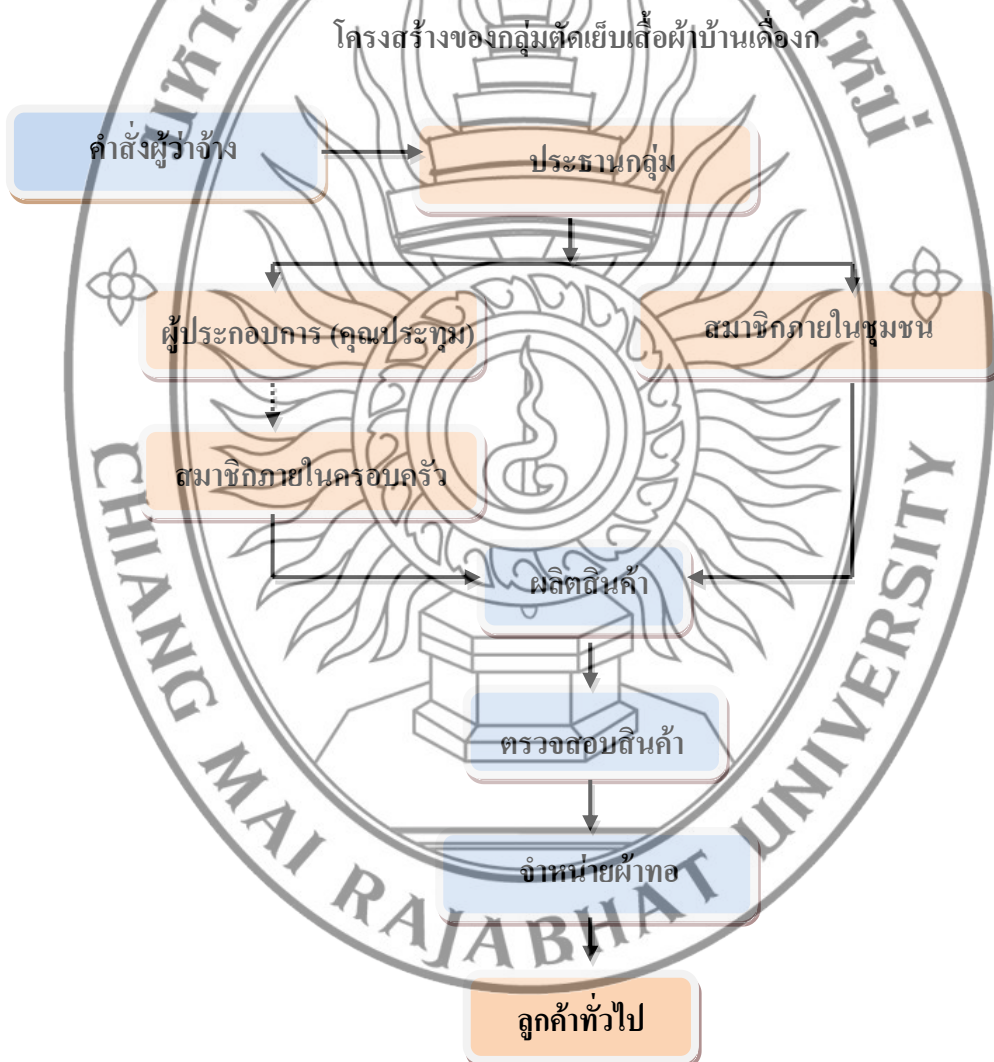
เมื่อก้าวถึงโครงสร้างองค์กรของคุณประทุม ทำให้ทราบว่า ผู้ประกอบการได้ดำเนินการผลิตงานหัตถกรรมผ้าร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านเตื่องก ซึ่งได้มีการจัดโครงสร้างองค์กรให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านเตื่องก

ประเภทสมาชิกกลุ่ม	จำนวน (คน)
ผู้ประกอบการ (ประทุม)	1
สมาชิกในครอบครัว	3
ลูกจ้าง/สมาชิกภายในชุมชน	26
รวม	30

ตารางที่ 4.11 จำนวนสมาชิกภายในกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านเตื่องก

ที่มา: ประทุม นุตาลัย, 2554 : สัมภาษณ์.

แผนภูมิที่ 4.11 โครงสร้างองค์กรของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านเตื่องก

จากแผนภูมิที่ 4.11 จะเห็นได้ว่า โครงสร้างองค์กรของทางกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า บ้านเดื่องกที่คุณประทุมเป็นสมาชิกกลุ่มอยู่นั้น เป็นโครงสร้างแบบแนวดิ่ง ซึ่งจะแบ่งหน้าที่ตามความถนัดของแต่ละคน ซึ่งแต่ละคนจะทำหน้าที่ที่ตนเองได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่

ภาพที่ 4.23 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าบ้านเดื่องก

12.2 วิเคราะห์ความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ

คุณประทุม (สัมภาษณ์ : 2554) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ใช้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และละปฏิบัติตนเพื่อให้เราก้าวทันต่อบุคคลโลกาภิวัตน์ ถ้าเราใช้ความพอเพียงเป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติ เราก็จะสามารถอยู่ได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ปรับตัวและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งตนเองและสมาชิกภายในครอบครัวได้นำเอาปรัชญาเศรษฐกิจมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเคร่งครัด โดยสิ่งสำคัญที่ตนเองยึดถือก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ส่วนการดำเนินธุรกิจที่ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของคุณประทุมจะเน้นความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค (81-100%) มีการบริหารจัดการธุรกิจที่เหมาะสมกับสภาพของตนเองและเน้นการบริหารที่มีความเสี่ยงต่ำ (61-80%) เน้นการกระจายความเสี่ยงจากการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย (41-60%) เป็นต้น

12.3 การสืบทอดและการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อชุมชน

คุณประทุม (สัมภาษณ์ : 2554) มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 32 ปี โดยได้เรียนรู้การทำผลิตภัณฑ์ผ้าจากสมาชิกครอบครัวและสมาชิกภายในกลุ่มที่ปฏิบัติร่วมกัน โดยในการเรียนรู้เริ่มแรกนั้นจะเป็นการจะเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยการบอกกล่าว จากนั้นเมื่อมีความรู้ความเข้าใจจึงนำความรู้ที่ได้มาทำการฝึกปฏิบัติ สำหรับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ต่อ

ชุมชนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้วิธีการอธิบายขั้นตอนการทำและข้อมูลคร่าว ๆ เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้ผู้สนใจได้รับทราบข้อมูลเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลที่สนใจนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริงหรือนำไปประกอบเป็นอาชีพ และทำการสืบทอดงานหัตถกรรมสืบต่อไป

13. ขั้นตอนการผลิตหัตถกรรมสาขางานผ้าทอ

ในขั้นตอนการทำหัตถกรรมผ้าทอในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยอธิบายถึงขั้นตอนการผลิตตามที่ได้สัมภาษณ์จากผู้ประกอบการและช่างทอผ้าทั้ง 12 กลุ่มตัวอย่างวิจัย โดยภาพที่นำมาประกอบบทความนั้นอาจนำมาจากหลายกลุ่มเพื่ออธิบายให้เกิดความเข้าใจตรงกัน อาจเป็นภาพที่ไม่ต่อเนื่องกัน เนื่องจากเวลาที่ใช้สัมภาษณ์และเก็บข้อมูล ผู้วิจัยไม่สามารถบันทึกภาพขั้นตอนการทำงานได้ทั้งหมด ดังนั้นผู้วิจัยจึงประมวลผลข้อมูลดังกล่าวและเรียบเรียงข้อมูลให้เกิดความสมบูรณ์ดังนี้

13.1 ขั้นตอนการผลิตหัตถกรรมผ้าทอ

ในที่นี้ทางผู้วิจัยจะอธิบายถึงขั้นตอนการผลิตหัตถกรรมงานผ้าทอของการทอตุ่งที่ทำมาจากผ้าฝ้าย โดยมีขั้นตอนดังนี้

13.1.1 ขั้นตอนการผลิตหัตถกรรมตุ่งที่ทำจากผ้าฝ้าย

13.1.1.1 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตตุ่งที่ทำจากผ้าฝ้าย

1) ฝ้าย เป็นพืชที่ชาวบ้านปลูกไปพร้อม ๆ กับการปลูกข้าวใช้เวลาประมาณ 6 - 7 เดือน จึงเริ่มเก็บดอกฝ้ายมาส่งให้แห้ง นำมาผ่านกระบวนการต่าง ๆ คือ อีว ดิด ล้อ เจ็น ทำเจ็ดทำใจ ก่อนที่จะย้อมสีจะต้องนำฝ้ายเหล็ก่อน โดยการนำฝ้ายไปแช่ในน้ำข้าวจ้าวที่นึ่งสุกแล้ว นำมาตีด้วยท่อนไม้ให้น้ำข้าวเข้าไปผสมกับเส้นด้ายก่อน จึงนำไปตากแห้ง เพื่อให้เส้นด้ายคงทน เมื่อย้อมสีเสร็จก็นำเส้นฝ้ายไปเข้าเครื่องมือหมุนที่เรียกว่า กวัก เพื่อปั่นด้ายให้เรียบเสมอกันและแน่นยิ่งขึ้น จึงนำไปคั่นหรือสับหลักคั่น หรือที่ขึงด้ายก่อนนำไปเข้าเครื่องทอที่เรียกว่า กี่หรือหูก เพื่อทอให้เป็นผืนผ้าต่อไป

ภาพที่ 4.24 ฝ้ายที่นำมาทำผ้าทอ

2) กี่หรือหูก เป็นอุปกรณ์ในการทอผ้า ให้เป็นผืนตามลวดลายที่ต้องการ

ภาพที่ 4.25 กี่หรือหูกที่นำมาทอตุ่ง

3) ฟันหวีหรือฟืม มีลักษณะเป็นกรอบโลหะภายในเป็นซี่ ๆ คล้ายหวี แต่ละเส้นจะใช้เส้นด้ายยืนตลอด เข้าไปช่องละเส้น เรียงลำดับตามความกว้างของหน้าผ้าจัด เส้นยืนให้อยู่ห่างกันตามความละเอียดของผ้า

ภาพที่ 4.26 ฟันหวีหรือฟืม

4) ตะกอหรือเข็มี มีลักษณะเป็นกรอบไม้ หรือโครงเหล็ก ภายในทำด้วยลวด หรือซี่โลหะเล็ก ๆ มีรูตรงกลางสำหรับร้อยด้ายยืน ปกติมี 2 ชุด ถ้าเพิ่มตะกอมากขึ้น จะสามารถสลับลายได้มากขึ้น

5) ไม้ไขว้ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดเส้นด้ายให้เป็นระเบียบ

6) ไม้ค้ำ ไม้ที่ใช้สอดด้ายเส้นยืน เพื่อทำให้เกิดลวดลาย ในการทอด้วยเทคนิคพิเศษ

7) ไม้หาบหูก ใช้ประโยชน์ในการดึงด้ายให้ตึง

8) ไม้คาบหรือไม้หลาบ มีขนาด 2 - 3 นิ้ว ลักษณะแบนยาว ใช้สอดผ่านด้ายขึ้น แล้วพลิกขึ้นทำให้เกิดช่องว่างให้กระสวยพุ่งผ่าน

9) ไม้แป้นกึ่ง ที่นั่งของผู้ทอ บางแห่งใช้ไม้แผ่น บางแห่งใช้ไม้ไผ่สอดด้วยแผ่นไม้ที่ใช้รองนั่ง

ภาพที่ 4.27 ไม้แป้นกึ่ง

10) เชือกเขา ใช้คล้องเข้ากับไม้หางนก ให้ตั้ง

11) แคนม้วนผ้า เป็นแกนที่อยู่ตรงกันข้ามกับแกนม้วนด้ายขึ้น ใช้ม้วน

ผ้าที่ทอเสร็จแล้ว

ภาพที่ 4.28 แคนม้วนผ้า

12) คานเหยียบ หรือดินเหยียบ เป็นไม้ใช้สำหรับเหยียบเครื่องบังคับตะกอล เพื่อให้เชือก ที่โยงต่อมาจากเขานกหรือตะกอลดึงด้ายขึ้นให้แยกออกเป็นหมู่ ขณะที่ช่างทอพุ่งกระสวยด้ายพุ่ง เข้าไปขัดด้ายขึ้นให้เกิดเป็นลวดลายต่างๆ

ภาพที่ 4.29 คานเหยียบ

13) กระสวย คือ ไม้ที่เป็นรูปรียาวตรงปลายทั้งสองข้าง ตรงกลางใหญ่ และมีร่องสำหรับใส่หลอดด้ายพุ่ง ใช้สำหรับพุ่งสอดไปในช่องด้ายยืนระหว่างการทอผ้า หลังจาก ที่ช่างทอเหยียบคานเหยียบให้เขาผูกแยกเส้นด้ายยืนแล้ว

ภาพที่ 4.30 กระสวยและร่องสำหรับใส่หลอดด้าย

13.1.1.2 การผลิตเส้นใยฝ้าย

กระบวนการผลิตและอุปกรณ์ในการผลิตเส้นใยฝ้ายนั้นเป็นภูมิปัญญา ที่สืบทอดกันมาช้านาน พัฒนามาเหมาะสมกับวิถีชีวิตคนไทยในสังคมเกษตรกรรม การผลิต เส้นใยฝ้ายมีกระบวนการตามลำดับ ดังนี้

1) การเก็บปุ๋ยฝ้ายคือ เมื่อสมอฝ้ายแก่แตกเป็นปุ๋ยและแห้งเต็มที่ใน ช่วงฤดูหนาว ชาวนานจะช่วยกันเก็บใส่ ถุงยาม ตะกร้า หรือ กระบุง คัดเลือกเฉพาะปุ๋ยฝ้ายที่แก่เต็มที่ ดึงปุ๋ยฝ้ายออกจากกลีบสมอระวังไม่ให้เศษใบไม้ติดปนมาด้วย โดยคัดเลือกเก็บปุ๋ยฝ้ายที่สะอาด ไม่ขึ้น หรือมีเชื้อรา มิฉะนั้นปุ๋ยฝ้ายจะเสียหายทั้งกระบุง ต่อจากนั้นจะนำปุ๋ยฝ้ายมาเทใส่กระด้ง เพื่อตรวจคัดเศษใบไม้หรือกลีบสมอที่หกร่วงปนมากับปุ๋ยฝ้ายออกให้เหลือแต่ปุ๋ยฝ้ายที่สะอาด

2) การตากปุ๋ยฝ้ายคือ เพื่อให้ปุ๋ยฝ้ายแห้งสนิท และป้องกันเชื้อรา จึงต้องตากปุ๋ยฝ้าย โดยใส่ปุ๋ยฝ้ายในกระด้งขนาดใหญ่เกลี่ยให้พอเหมาะ ไม่ซ้อนทับกันหนาจน แสงแดดส่องไม่ถึงทั่วถึง จะต้องหมั่นพลิกปุ๋ยฝ้ายเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ถูกแดดทั่วถึงกันจนแห้งสนิทดี และฟู

3) การคัดแยกเมล็ดออกจากปุ๋ยฝ้ายคือ ปุ๋ยฝ้ายที่สะอาด และแห้งสนิท ดินนั้น ยังมีเมล็ดฝ้ายอยู่ข้างในจึงต้องคัดแยกเมล็ดออกจากปุ๋ยฝ้าย โดยใช้เครื่องมือที่เรียกตามภาษาถิ่น ว่า อีดฝ้าย อิวฝ้าย หรือหีบฝ้าย

4) วิธีการอีดฝ้าย อิวฝ้าย หรือหีบฝ้าย นั้นจะทำการนำปุ๋ยฝ้ายที่ ตากแห้งสะอาดดีแล้วมาใช้มือหนึ่งจับที่จับ ค่อย ๆ หมุนฟันเฟืองไปอย่างต่อเนื่อง อีกมือจับปุ๋ยฝ้าย ที่เตรียมไว้ใส่เข้าไประหว่างไม้กลมเกลี้ยงขนานชิดกัน ซึ่งมีฟันเฟืองอยู่ด้านนอก ส่วนที่เป็นปุ๋ยฝ้าย

จะถูกหนีบลอดข้ามไปหล่นลงตะกร้าหรือกระบุงที่เตรียมไว้ ส่วนเมล็ดก็จะร่วงลงพื้นทำต่อเนื่องไปจนหมด

ภาพที่ 4.31 วิธีการัดฝ้าย อัดฝ้าย หรือหีบฝ้าย

5) การติดฝ้ายหรือเก็บฝ้ายคือ นำปุ๋ยฝ้ายที่คัดแยกเมล็ดออกหมดแล้วมาติดโดยใช้กงติดฝ้าย กังยั้งฝ้าย หรือกงเก็บฝ้าย ซึ่งทำจากซี่ไม้ไผ่เหลาให้ปลายเรียวทั้งสองข้าง ใช้เชือกผูกที่ปลายทั้งสองข้างเพื่อตัดซี่ไม่ให้โค้งเข้าหากันคล้ายกับคันธนู อุปกรณ์คู่กันคือปล้องไม้ไผ่ขนาดเล็กยาวประมาณ 6-8 นิ้ว และกระบุงขนาดใหญ่พิเศษทรงปากกว้างพอประมาณ ขอบปากกระบุงด้านหนึ่งมัดท่อนไม้ขนาดประมาณ 4 x 6 นิ้ว เพื่อเวลาติดฝ้ายปากกระบุงจะได้ยกหนุนสูงขึ้นจากพื้น กระบุงขนาดใหญ่นี้เรียกเป็นภาษาท้องถิ่นต่าง ๆ กันว่า กะเพียด กะเพด หรือ กระหลุมยั้งฝ้าย

วิธีการติดฝ้ายหรือเก็บฝ้ายคือ นำปุ๋ยฝ้ายมาใส่กะเพียด กะเพด หรือกะหลุม แล้วเอามือหนึ่งจับกงติดฝ้ายหรือกังยั้งฝ้าย ถัดด้านที่เป็นคันธนูไว้ให้เส้นเชือกถูกปุ๋ยฝ้าย แล้วใช้อีกมือจับปล้องไม้ไผ่ ขนาดเล็กคีบเส้นเชือกต่อเนื่องไป เพื่อให้ปุ๋ยฝ้ายกระจายตัวเป็นปุ๋ยละเอียด หมั่นคนปุ๋ยฝ้ายให้เชือกติดถูกจนทั่วสม่ำเสมอเป็นปุ๋ยละเอียดเหมือนกันทั้งหมด การติดฝ้ายแต่ละครั้งจะไม่ใส่ฝ้ายมากนัก จะติดฝ้ายให้เพียงพอเฉพาะการนำมาปั่นฝ้ายหรือล้อฝ้ายเท่านั้น ไม่ควรติดฝ้ายทั้งค้างไว้เพราะปุ๋ยฝ้ายจะคั่นตัวจับกันเป็นก้อนเหมือนเดิม

ภาพที่ 4.32 วิธีการติดฝ้ายหรือเก็บฝ้าย

6) วิธีการม้วนฝ้ายหรือลื้อฝ้าย คือ นำปุยฝ้ายที่คัดเป็นปุยละเอียดแล้ว วางลงบนแป้นลื้อฝ้ายให้กระจายสม่ำเสมอ กระจายขนาดให้ใหญ่กว่าฝ่ามือเพียงเล็กน้อย แล้ววางไม้ลื้อฝ้ายไว้บนส่วนปุยฝ้าย จากนั้นให้เอาฝ่ามือถูปุยฝ้ายให้ม้วนขนานเข้าไปกับไม้ลื้อฝ้าย โดยรักษาน้ำหนักมือให้พอเหมาะ เพื่อไม่ให้ม้วนฝ้ายแน่นหรือหลวมเกินไป แล้วดึงไม้ลื้อฝ้ายออก จะได้ฝ้ายเป็นม้วนหลอดกลมยาวประมาณ 8-9 นิ้ว บางท้องถิ่นเรียกหลอดม้วนฝ้ายนี้ว่า คิ้ว การม้วนฝ้ายหรือลื้อฝ้ายนี้จะต้องทำจนหมดปุยฝ้ายที่คัดไว้ การม้วนฝ้ายหรือลื้อฝ้ายนี้ทำสะสมไว้ได้ แล้วทยอยนำไปปั่นเป็นเส้นด้าย แต่ก็ไม่ควรเก็บม้วนฝ้ายหรือลื้อฝ้ายไว้นานเกินไป โดยปกติ หลังจากม้วนฝ้ายหรือลื้อฝ้ายได้พอประมาณจึงนำไปปั่นเป็นเส้นใยจนหมดม้วนฝ้าย

7) การปั่นฝ้ายให้เป็นเส้นใยฝ้าย จะใช้เครื่องมือที่เรียกว่า กงปั่นฝ้าย หรือ หลาปั่นฝ้าย โดยการปั่นฝ้าย หรือ หลาปั่นฝ้าย ส่วนโครงสร้างทำจากไม้เนื้อแข็ง ส่วนวงล้อนั้น ประกอบจากซี่ไม้ไผ่ โครงสร้างส่วนฐานประกอบจากท่อนไม้คล้ายตัวอักษร T โดยส่วนหัวมีเสาหลัก 2 ข้างเข้าต่อเป็นเคียวทะเลฐาน ข้างหนึ่งสั้นกว่าเพื่อให้เอียงเข้าหาด้านผู้ปั่น ส่วนเสาหนักที่ฐานขึ้นไปจะยาวเท่ากัน โดยส่วนกึ่งกลางจะเจาะทะลุใส่แกนของวงล้อปั่นฝ้าย วงล้อนี้จะทำด้วยซี่ไม้ไผ่มัดประกบกันด้วยเส้นเชือก มีลักษณะคล้ายวงล้อจักรเย็บ ที่แกนกลางวงล้อนี้จะต่อยาวออกมาเป็นที่จับสำหรับหมุนปั่นฝ้าย ส่วนฐานอีกด้านหนึ่งเข้าเคียวไม้อีกชิ้นหนึ่ง ซึ่งมีหลักเดี่ยว ๆ ขึ้นไปเป็นแกนใส่เหล็ก ด้านหนึ่งขึ้นเป็นปลายแหลมเข้าหาด้านผู้ปั่นฝ้าย เหล็กปลายแหลมนี้เรียกว่า ไน ซึ่งหมุนโดยแรงเหวี่ยงของเส้นเชือกที่ผูกโยงรอบวงล้อมาหาแกนของเหล็กไน เมื่อหมุนวงล้อเหล็กไนก็หมุนไปด้วย

วิธีการปั่นฝ้ายหรือเส้นฝ้าย เอาปลายม้วนฝ้ายจ่อไว้ที่ไน ส่วนมืออีกข้างจับที่หมุนในหัวล้อหมุน ส่วนไนก็จะหมุนตาม ทำให้แรงเหวี่ยงดีเลี้ยวม้วนฝ้ายที่จ่อไว้ เมื่อถึงมือที่ถือ ม้วนฝ้ายออกมาก็จะเป็นเส้นฝ้าย เมื่อพอมือย้อนกลับเส้นฝ้ายก็จะม้วนอยู่กับเหล็กไน เมื่อใกล้จะหมดม้วนฝ้ายก็เอาม้วนฝ้ายอันใหม่ทำต่อเนื่องจากม้วนฝ้ายอันเดิมให้เป็นเส้นฝ้ายเดียวกัน จนเส้นฝ้ายเต็มเหล็กไน จึงค่อย ๆ คลายเส้นใยฝ้ายจากเหล็กไนใส่ไม้เปียฝ้าย

ภาพที่ 4.33 วิธีการปั่นฝ้ายหรือเส้นฝ้าย

8) การเปียฝ้าย เป็นขั้นตอนที่ทำเพื่อพันพักด้ายที่ปั่นเส้นใยฝ้ายแล้ว เพื่อทำเป็นปอยหรือใจฝ้าย โดยใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า ไม้เปีย ไม้เปีย หรือไม้เป ซึ่งทำจากไม้เนื้อแข็ง ลักษณะรูปทรงไม้เปียในประเทศไทยมี 2 แบบด้วยกัน ได้แก่

8.1) ไม้เปียแบบไขว้ เป็นแบบที่พบว่าใช้กันมากในกลุ่มวัฒนธรรมของประเทศไทยเช่น ไทยวน ไทยลื้อ ไทพวน และญไท หรือผู้ไทยเป็นต้น โครงสร้าง ไม้เปียแบบนี้ ส่วนไม้ที่เข้าเดือยปิดหัวท้ายหรือส่วนบนส่วนล่างจะไขว้สลับทิศกัน และนิยม แกะสลักเป็นหยักเหลี่ยมหรือสวดลายสวยงาม

8.2) ไม้เปียแบบขนาน เป็นแบบที่พบในกลุ่มวัฒนธรรมไทครั้ง โครงสร้างส่วนไม้ที่เข้าเดือยปิดหัวปิดท้าย หรือส่วนบนส่วนล่างจะเป็นแนวขนานกัน มักนิยม ทำแบบเรียบๆ บางชิ้นทำจากไม้ไผ่ก็มี

วิธีการเปียฝ้ายคือ นำใยฝ้ายที่ม้วนไว้กับเหล็กในมาคลายออก แล้วค่อยๆ พันกับไม้เปียโดยใช้มือข้างหนึ่งกำไม้เปียตรงกลางแกน แล้วใช้มืออีกข้างหนึ่งจับเส้นใยฝ้ายพันกับ ไม้เปียให้หนาพอประมาณ โดยรักษาน้ำหนักมือให้พอดี เพื่อไม่ให้เส้นใยฝ้ายตึงเกินไปหรือหย่อนเกินไป เมื่อได้เส้นใยฝ้ายในปริมาณที่ต้องการ ก็จะคลายออกมาพันเป็นปอย หรือใจด้าย เพื่อเก็บ เส้นใยฝ้ายไม่ให้พันกันยุ่ง และเป็นระเบียบพร้อมที่จะนำไปทอผ้า เส้นใยฝ้ายที่สำเร็จเป็นปอยหรือ ใจฝ้ายนี้ หากนำไปทอโดยไม่ย้อมควรชุบน้ำข้าวเพื่อให้เส้นใยฝ้ายแข็งแรงและไม่เป็นขน ส่วนเส้นใยฝ้ายที่จะนำไปย้อมสีต้องนำไปต้มฟอกเพื่อล้างไขมันออกเสียก่อนจึงจะย้อมสีต่อไป

ภาพที่ 4.34 ไม้เปียแบบไขว้และวิธีการเปียฝ้าย

9) การกรักฝ้ายคือ หลังจากย้อมสีเส้นใยฝ้าย หรือนำไปชุบน้ำข้าว และตากให้แห้ง ส่วนเส้นใยฝ้ายที่จะใช้เป็นเส้นด้ายยืน จะต้องนำมาพักด้ายโดยใช้อุปกรณ์ 3 อย่าง คือ

9.1) มะกักหรือบักกัก ทำจากไม้ไผ่สานคล้ายชะลอม ทรงสูงซึ่ง มีขนาดเล็ก ส่วนขอบปากจะสานให้บานออกเล็กน้อย

9.2) หางเห็นทำจากไม้เนื้อแข็ง ซึ่งมีรูปทรงคล้ายเก้าอี้เตี้ยสามขา มีท่อนไม้เล็กกลมยาวยื่นออกไปคล้ายหาง สำหรับไว้เสียบมะกวก

9.3) ระวงหรือโก้งกว้าง ส่วนเสาหลักทำมาจากไม้เนื้อแข็งและมี ไม้ไผ่เป็นคาน เสียบไม้ไผ่ที่ไขว้กันเป็น 6 แฉก ฟากละอัน โยงต่อกันด้วยเส้นเชือก

วิธีการกวักฝ้ายคือ ใส่ปอຍหรือใจฝ้ายในระวงหรือโก้งกว้าง แล้วดึง มาพันใส่มะกวกหรือบักกวกที่เสียบอยู่กับหางเห็น จนได้เส้นฝ้ายตามปริมาณที่ต้องการ ก็จะเปลี่ยน มะกวกอันใหม่ไปเรื่อย ๆ

13.1.1.3 การย้อมสี

เส้นใยที่ได้จาก “ฝ้าย” จะมีสีขาว หรือ สีขาวขุ่น หรือสีน้ำตาลอ่อน ขึ้นอยู่กับชนิดของฝ้าย ดังนั้นเมื่อนำมาทอจึงต้องนำฝ้ายไปย้อมเพื่อให้เกิดสีที่สวยงาม ในอดีต สีที่นำมาย้อมฝ้ายนั้นจะได้จากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งสามารถหาวัตถุดิบได้ตามท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็น เปลือกไม้ ราก ไม้ ดอก ผล หรือจากสัตว์บางชนิด แต่เนื่องจากกรรมวิธีในการสกัดสีจากธรรมชาติ ก่อนข้างยุ่งยาก และวัตถุดิบ เริ่มหายาก อีกทั้งสีที่ได้ไม่มีความหลากหลาย คุณภาพในการย้อม ไม่ดีนัก จึงมีการนำสีที่ได้จากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือสีเคมีมาใช้ในการย้อม ซึ่งช่วยให้ สะดวก รวดเร็ว รวมทั้งยังให้สีที่ต่าง ๆ มากมาย สามารถไล่ระดับสีได้ จึงทำให้ผู้ที่ใช้กรรมวิธี การย้อมสีธรรมชาติลดน้อยลงมาก ปัจจุบันสีที่นำมาย้อมเส้นใยฝ้าย สามารถแบ่งได้เป็น สีธรรมชาติ และสีวิทยาศาสตร์ สีที่ได้จากธรรมชาติทั้งหมดได้มาจากพืช และสัตว์บางชนิด สีที่ได้จากพืช จะนำมาจากส่วนต่าง ๆ ได้แก่เปลือก ราก แก่น ใบ ดอก และผล ส่วนสัตว์นั้นได้มาจาก “ตัวครั่ง” วัตถุดิบที่นำมาใช้ และกระบวนการในการย้อมสีธรรมชาตินั้น แต่ละท้องถิ่นก็จะมีแตกต่างกัน สีที่ได้จึงแตกต่างกันไป

13.1.1.4 ขั้นตอนการย้อมสี

การย้อมนั้นแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การย้อมเย็นและการย้อมร้อน

1) การย้อมเย็น นั้นจะนิยมย้อมในหม้อดิน โดยการเตรียมน้ำสีใส่ไว้ในหม้อ จากนั้นนำเส้นฝ้ายไปจุ่มลงในหม้อ ใช้มือคน บีบ จนกระทั่งได้สีตามต้องการหรือจะทำการหมักไว้เพื่อให้สีที่ได้เข้มขึ้น

2) การย้อมร้อน เป็นการนำเส้นฝ้ายไปต้มในหม้อที่ใส่น้ำสี ใช้ไม้คน เพื่อให้ฝ้ายโดนน้ำสีอย่างทั่วถึง เมื่อได้สีตามต้องการจึงนำไปซัก และตากแห้งซึ่งการย้อมร้อน มีขั้นตอนดังนี้

2.1) นำเส้นฝ้ายที่จะไปทำการย้อม มาซักด้วยน้ำสะอาดเพื่อขจัด ฝุ่นผงและไขต่าง ๆ จากนั้นบีบน้ำออกให้หมาดเพื่อให้สีที่ย้อมติดเส้นฝ้ายอย่างสม่ำเสมอ

2.2) นำเส้นฝ้ายที่บีบหมาดแล้วลงไปดมในหม้อน้ำสี คนฝ้ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สีเข้าไปในเส้นฝ้ายอย่างทั่วถึงประมาณ 30 นาที (ขึ้นอยู่กับชนิดของวัตถุดิบที่นำมาใช้)

2.3) เมื่อได้สีตามต้องการ นำเส้นฝ้ายขึ้นจากหม้อต้ม บิดให้หมาดนำไปซักด้วยน้ำสะอาด แล้วตากให้แห้ง ถ้าต้องการให้สีเข้มขึ้นสามารถนำมาต้มอีกครั้งหนึ่งจนกว่าจะได้สีตามต้องการ (หมายเหตุ : วัตถุดิบแต่ละชนิดให้สีเหมือนกันแต่คนละโทนสี)

สี	ชนิดของวัตถุดิบ
แดง	ตัวครั่ง รากขมิ้น เปลือกกล้วย
แดงเลือดนก (ส้ม)	ผลสะเดา
เขียว	เปลือกมะม่วง เปลือกส้ม ฟัก ใบหูกวาง
เหลือง	เปลือกส้ม สัก
ดำ	ขมิ้นชัน แก่นขนุน
น้ำตาล	ผลมะเกลือ ผลกระเจียว
เทา	เปลือกประดู่ เกรื่อ โข้ว ผลหมาก
ม่วงเทา	เปลือกนกเงือกกล้วย
ม่วงอ่อน	เปลือกหว่า
คราม น้ำเงิน ฟ้ำ	ผลหว่า
	ต้นคราม

ตารางที่ 4.12 สีของชนิดวัตถุดิบแต่ละชนิด

13.1.2 ขั้นตอนการผลิตตุ่งที่ทำจากผ้าฝ้าย

คุณประสาน โสภะ (กลุ่มตุงนาบุญ) กล่าวว่า ตุ่งที่ทำจากผ้าฝ้าย โดยทั่วไปจะมีลักษณะกว้างประมาณ 10-40 เซนติเมตร ส่วนความยาวนั้นไม่แน่นอน อาจจะยาวตั้งแต่ 1-5 เมตร โครงสร้างของตุ่งจะประกอบด้วยส่วนหัว ตัว และหาง โดยมีไม้ไผ่สอดคั่นเป็นระยะ ๆ และนิยมตกแต่งด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น เศษผ้า กระดาษ ใบลาน ฯลฯ เป็นรูปดอกไม้หรือเป็นพู่ห้อยประดับตลอดทั้งชิ้น เรียกส่วนที่ห้อยประดับนี้ว่า “ใบไฮ” ส่วนหัวตุ่งหากแขวนเสาไม้ไผ่จะนิยมต่อส่วนหัวโดยทำเป็นรูปโครงปราสาท ซึ่งใช้ไม้ฉลุหรือไม้ไผ่คดเป็นมัดเป็นโครงแข็งแรง และส่วนหางตุ่งก็จะมีชายตกแต่งด้วยพู่หรืออุบะห้อยระย้า หรือถ่วงน้ำหนักด้วยไม้ไผ่เป็นปล้อง ๆ หรือทำเป็นหมอนยึดด้วยฝ้ายก็ได้ ซึ่งขั้นตอนในการผลิตตุ่งที่ทำจากผ้าฝ้าย มีอยู่ด้วยกัน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการทำ

อุปะ 2) ขั้นตอนการทำระขี้ และ 3) ขั้นตอนการทำตุ่ง เมื่อทำการผลิตตุ่งทั้ง 3 ขั้นตอนเสร็จแล้ว จะมีการตรวจเช็คความเรียบร้อยของตุ่งอีกที ถ้าตุ่งที่ทำมานั้นได้มาตรฐานก็จะมีการตกแต่งรายละเอียดต่าง ๆ และตรวจสอบความเรียบร้อยอีกทีก่อนจะบรรจุภัณฑ์ ส่วนตุ่งที่ทำออกมาไม่ได้ มาตรฐานก็จะถูกนำไปแก้ไขอีกครั้งจนกว่าจะได้มาตรฐาน

ภาพที่ 4.35 การสาธิตการทอตุ่งของกลุ่มตุงนาบุญ

ภาพที่ 4.36 ผลิตภัณฑ์ตุ่งของกลุ่มตุงนาบุญที่พร้อมจำหน่าย